

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENÉ VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENÉ VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

DE WET VAN 4 JULI 1972 TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 1 JULI 1956 BETREFFENDE DE VERPLICHTE AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING INZAKE MOTORRIJTUIGEN

Het *Belgisch Staatsblad* van 29 juli 1972, blz. 8459-8461, bevat de tekst van een wet tot wijziging en aanvulling van enkele artikelen van de Wet van 1 juli 1956. De nieuwe wet heeft een beperkte draagwijdte. Zij heeft tot doel de Belgische wetgeving aan te passen aan de internationale verplichtingen, die op ons land rusten ten gevolge:

1° van de richtlijn van de Raad van de Europese Economische Gemeenschap van 24 april 1972, "betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven en de controle op de verzekering tegen deze aansprakelijkheid"¹ en die tot doel heeft de rijtuigen, die in een land van de E.E.G. zijn gestald en verzekerd, vrij op het grondgebied van de andere lidstaten te laten rijden;

2° het Beneluxverdrag van 24 mei 1966². Het werd goedgekeurd bij een Wet die op 26 januari 1967 werd aangenomen door de Kamer en op 6 februari 1968 door de Senaat, doch die niet wordt gepubliceerd zolang onze interne wetgeving hieraan nog niet volledig aangepast is;

3° de Europese Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen, tot stand gekomen te Straatsburg op 2 april 1959³.

Voorgeschiedenis van de nieuwe wet

In 1964 had de Regering een wetsontwerp neergelegd, tot volledige vervanging van de Wet van 1 juli 1956 door een nieuwe tekst, die sommige leemten in de bestaande wet zou aanvullen en enkele artikelen vervangen, waarvan de praktijk de gebreken had aangetoond. Dit ontwerp (*Parl. Besch., Kamer*, 1963-64, nr. 851)⁴ werd na de ontbinding van het Parlement tweemaal van verval ontheven⁵ en werd op 25 juni 1969 door de Kamer goedgekeurd. Vervolgens werd het onderworpen aan de Commissie van Justitie van de Senaat; het draagt thans nummer 503 (*Senaat*, 1968-69).

Rekening houdend met het bestaan van de richtlijn van 24 april 1972 – en hoewel deze volgens artikel 8 slechts in werking treedt op 1 januari 1974 – hebben de zes oorspronkelijke lidstaten van de E.E.G. besloten de maatregelen die erin voorzien zijn, na zes maanden toe te passen, nl. op 26 oktober 1972. De Belgische regering heeft dus uit ontwerp 503 bepaalde artikelen afgescheiden, die de Wet van 4 juli 1972 zijn geworden⁶. Deze beoogt hoofdzakelijk de uitvoering van de richtlijn, doch bevat ook enkele andere aanpassingen van onze wetgeving.

De datum van 26 oktober 1972 kon niet worden geëerbiedigd, en de Commissie heeft het dan ook ge-

¹ *Publikatieblad*, 2 mei 1972; de tekst van de richtlijn is eveneens verschenen in *Revue Générale des Assurances Terrestres* (Parijs), 1972, blz. 422.

² *Benelux Publikatieblad*, 1966, 5, blz. 3.

³ *European Treaty Series*, nr. 29. Artikel 7 hiervan werd in de Wet van 1 juli 1956 ingevoerd als artikel 14bis (Wet van 4 juli 1972).

⁴ Het ontwerp droeg vervolgens nummers 365 (*Kamer*, 1966-67) en 262 (*Kamer*, 1968-69).

⁵ Op 30 juni 1966 en op 11 januari 1969 (*Senaat*, 1971-72, nr. 403, blz. 2).

⁶ De Senaat zal de overige artikelen van ontwerp 503 verder behandelen.

houden bij 1 januari 1973 wat de verhoudingen tussen de "oude" lidstaten van de E.E.G. betreft. Wat de drie nieuwe landen aangaat, voor hen zal de richtlijn pas op 1 januari 1974 in werking treden.

Motorrijtuigen, die gewoonlijk in het buitenland zijn gestald

A. Oud stelsel

Krachtens artikel 2, § 2, (oud) van de Wet van 1 juli 1956 zijn motorrijtuigen, die gewoonlijk in het buitenland zijn gestald, tot het verkeer in België toegelaten op vertoon van een internationaal verzekeringsbewijs (de z.g. "groene kaart"), in het land van herkomst uitgereikt door een "Bureau". Ieder nationaal "Bureau" is belast met de afwikkeling van de schadegevallen, in het land veroorzaakt door de bestuurders van de buitenlandse wagens, die in het bezit zijn van een groene kaart; het bureau dat de slachtoffers van een ongeval, in zijn land veroorzaakt, heeft vergoed, is ertoe gerechtigd terugbetaling te bekomen vanwege de buitenlandse verzekeraar van de dader van het ongeval; indien het Bureau er niet in geslaagd is deze verzekeraar te kennen⁷⁻⁸, kan het nationaal Bureau zich wenden tot het bureau van het land van herkomst van de wagen. Indien dus de bestuurder van een wagen, gewoonlijk in Frankrijk gestald, en in het bezit van een "groene kaart" in België een ongeval veroorzaakt, wordt de schade uitbetaald door het Belgisch Bureau en aan dit Bureau terugbetaald door de Franse verzekeringsmaatschappij of het Frans Bureau. Het stelsel van de "groene kaart" is in de grote meerderheid der Europese landen in zwang gekomen op 1 januari 1953⁹ en, zoals men weet, hebben de nationale "Bureaus" bilaterale overeenkomsten gesloten, waardoor het mogelijk is dat het stelsel op behoorlijke wijze werkt.

Aan dit stelsel zijn echter nadelen verbonden: het veronderstelt niet alleen dat ieder verzekeraar internationale verzekeringscertificaten aflevert en dat ieder verzekerde het stuk in zijn bezit heeft bij het overschrijden van de grens, doch ook dat aan iedere grens controle wordt uitgeoefend door de nationale autoriteiten om te verhinderen dat een rijtuig, dat niet door een geldige verzekering is gedekt, het land binnenrijdt¹⁰.

⁷ Het buitenlands Bureau dat in deze hypothese heeft betaald, heeft zelf een recht tegen de verzekeraar.

⁸ Hetzelfde geldt, in het stelsel van de richtlijn, indien het rijtuig niet verzekerd is.

⁹ Zie A. BESSON, "La carte internationale d'assurance automobile. L'action directe des victimes en France", *R.G.A.T.*, 1968, 153.

¹⁰ Zie over al deze punten E. PETRUCCO, "Comité Européen des Assurances, La suppression du contrôle", *R.G.A.T.*, 1972, 592.

Op regionaal vlak werden dus overeenkomsten gesloten, ten einde de tussenkomst van de bureaus niet meer beperkt te houden tot de ongevallen veroorzaakt door rijtuigen waarvan de bestuurder in het bezit was van het internationaal verzekeringscertificaat, doch ze uit te breiden tot alle rijtuigen, gestald in de landen die tot de overeenkomst toetraden. Dit gebeurde eerst in Scandinavië, waar het nieuw stelsel in werking trad op 1 januari 1964, dan in de Benelux-landen in 1966¹¹. In deze twee groepen van landen werd tevens bepaald, dat aan buitenlandse rijtuigen slechts de toegang zou worden verleend, zo zij in het bezit waren van een bewijs, dat voor de andere landen van de groep geldig was, zodat iedere controle aan de grens van twee landen van dezelfde groep overbodig werd¹². Andere landen, zoals Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland, hebben ook een stelsel uitgewerkt waarbij de groene kaart wordt afgeschaft voor hun respectieve rijtuigen; daar moeten de buitenlandse rijtuigen echter bij iedere grensoverschrijding voort worden gecontroleerd¹³.

Vanaf 1968 heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen, in samenwerking met de nationale bureaus, gepoogd de afschaffing van de controle van de "groene kaart" aan de grenzen in te voeren, en een akkoord, geïnspireerd door de principes die in Scandinavië en in de Benelux-landen waren aanvaard, kon worden bereikt over de volgende punten:

a. het invoeren van een enig grondgebied, dat de verschillende lidstaten van de E.E.G. zou groeperen, waar verzekeringsplicht bestaat en waar de controle aan de grenzen binnen het enig grondgebied zou vervallen, om vervangen te worden door een gemeenschappelijke controle aan de externe grenzen;

b. vervanging van de waarborg, door de bureaus van verzekeraars aan hun regering gegeven op basis van een individuele "groene kaart", door een globale waarborg, gebaseerd op het stalen van de voertuigen in een dezer landen;

c. de verplichting voor de rijtuigen, afkomstig van derde landen, zich bij het binnentreden van de E.E.G. te onderwerpen aan een controle met betrekking tot de verzekering, en te dien einde een "groene kaart" of een bewijs van "grensverzekering" te vertonen.

Deze principes liggen aan de E.E.G.-richtlijn van 27 april 1972 ten grondslag.

¹¹ Daar het Benelux-verdrag van 24 mei 1966 nog niet door Luxemburg is geratificeerd, en België de goedkeuringswet nog niet heeft gepubliceerd, is het in principe niet in werking getreden. De regeling werd echter - in strijd met de Wet van 1 juli 1956 - toegepast door België en Nederland. Bij het in werking stellen van sommige bepalingen van de Wet van 4 juni 1972 door het K.B. van 24 juni 1973 werd aan deze abnormale toestand een einde gemaakt, en werd het recht in overeenstemming gebracht met de praktijk.

¹² PETRUCCO, *op. cit.*, blz. 594; BESSON, *op. cit.*, blz. 155.

¹³ PETRUCCO, blz. 595; DE VRIES, *Revue Suisse d'assurances*, januari 1968, blz. 349.

B. Nieuw stelsel

Sedert de Wet van 4 juli 1972 wordt, overeenkomstig de E.E.G.-richtlijn van 24 april 1972, wat de buitenlandse rijtuigen betreft, een onderscheid ingevoerd naargelang het voertuig gewoonlijk is gestald in een van de lidstaten van de E.E.G. of in een ander land; enkel voor deze laatste blijft het hierboven beschreven (oud) stelsel gelden.

1. Staten buiten de E.E.G.

Bij het overschrijden van een der buitengrenzen van de E.E.G., moet het rijtuig de "groene kaart" vertonen, of een verzekering aangaan, geldig op het ganse grondgebied van de Gemeenschap. De ongevallen worden vergoed door het Belgisch Bureau, volgens het vroeger geldend stelsel. Indien het rijtuig, dat het ongeval veroorzaakt, niet verzekerd is, of niet kan geïdentificeerd worden, mag het slachtoffer zich tot het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds richten, doch enkel voor de betaling van zijn lichamelijke schade.

Dit stelsel geldt voor de staten buiten de E.E.G., waarvan het Nationaal Bureau geen akkoord heeft gesloten met de Nationale Bureaus der lidstaten van de E.E.G.

Er zijn echter landen buiten de E.E.G., waarvan het Nationaal Bureau een dergelijk akkoord heeft gesloten overeenkomstig artikel 7,2, van de richtlijn. Dit is het geval met Zwitserland¹⁴. De rijtuigen, in Zwitserland geïmmatriculeerd, zullen zich dus op het grondgebied van de E.E.G. begeven zonder controle van de groene kaart of van een andere verzekering. Te dien opzichte zijn deze rijtuigen gelijkgesteld met die welke op het grondgebied van een der lidstaten zijn gestald¹⁵.

2. Staten van de E.E.G.

De "groene kaart" wordt niet meer geëist noch gecontroleerd. De lidstaten moeten de nodige maatregelen treffen opdat de voertuigen, op hun grondgebied gestald, zouden verzekerd zijn.

Indien een motorvoertuig uit een van de andere E.E.G.-lidstaten in België een aanrijding veroorzaakt, moet het Belgisch Bureau het slachtoffer vergoeden ongeacht of het voertuig verzekerd is of niet. Het nieuwe artikel 2, § 2, lid 3, bepaalt: "Indien van bestuurders van voertuigen die gewoonlijk zijn gestald in door de Koning nader te noemen vreemde landen, niet wordt geëist dat zij het internationaal verzeke-

ringsbewijs bij zich hebben, blijft de verplichting van het Bureau bestaan, zelfs als de verzekeringsplicht niet is nagekomen". Het slachtoffer kan zich wenden tot het Belgisch Bureau, dat dezelfde verplichtingen heeft als een verzekeraar. De tussenkomst van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds wordt in dit geval afgeschaft. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen lichamelijke en stoffelijke schade. Wanneer er geen verzekering is, worden de slachtoffers van een aanrijding, veroorzaakt door een rijtuig, in de E.E.G. gestald, dus beter behandeld dan indien een onverzekerd Belgisch voertuig de aanrijding had veroorzaakt: in deze veronderstelling zouden zij slechts van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds de lichamelijke schade terugkrijgen. Hierom werd aan de Senaatscommissie dan ook gevraagd of de wet niet zou moeten gewijzigd worden wat de schade betreft door niet verzekerde Belgische rijtuigen aangericht¹⁶.

De tekst van de Wet van 4 juli 1972 verwijst niet uitdrukkelijk naar de "lidstaten van de E.E.G.". Artikel 2 van de nieuwe wet gebruikt een andere formule: het laat aan de Koning de macht, te regelen op welke wijze de voertuigen, die in het buitenland zijn gestald, tot het verkeer in België worden toegelaten. De bedoeling is, dat de nieuwe regeling op de E.E.G.-lidstaten van toepassing gemaakt wordt. De Koning is evenwel niet verplicht de regeling tot deze landen te beperken. Hij kan het nieuwe stelsel tot andere Staten uitbreiden.

Territoriale gelding van de verzekeringsplicht

Artikel 3, lid 2, eerste zin, van de Wet van 1 juli 1956 bepaalde: "De verzekering moet de schade omvatten, welke aan personen en aan goederen wordt toegebracht door in België voorgevallen feiten". Deze zin wordt door de volgende vervangen: "De verzekering moet, onder voorwaarden die de Koning bepaalt, de schade omvatten welke aan personen en aan goederen worden toegebracht door feiten voorgevallen op het grondgebied van door de Koning te noemen Staten".

Hoewel niet uitdrukkelijk in de tekst van de wet bepaald, is het de bedoeling, dat de verzekeraar dekking zal moeten verschaffen bij alle ongevallen die zich op het grondgebied van de lidstaten van de E.E.G. voordoen, alsmede "op het traject dat een rechtstreekse verbinding vormt tussen twee gebieden waar het verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap van toepassing is"¹⁷⁻¹⁸. Hier-

¹⁴ Parl. Besch., Senaat, 1971-72, nr. 403, blz. 8.

¹⁷ Artikel 3, punt 2, van de richtlijn; Parl. Besch., Senaat, 1971-72, nr. 403.

¹⁸ Indien Zwitserland zou aanvaarden, dat de in België geïmmatriculeerde rijtuigen zonder controle zijn grondgebied binnenkomen, zou moeten bepaald worden, dat het in België gesloten verzekeringscontract niet alleen voor het grondgebied van de lidstaten van de E.E.G., doch ook voor het Zwitsers grondgebied geldt. Ook dit is echter vreemd aan de richtlijn.

mee worden bedoeld de toegangswegen die rechtstreeks het grondgebied van de Bondsrepubliek Duitsland met West-Berlijn verbinden. Dit wordt gepreciseerd in artikel 3, lid 2, van het Koninklijk Belsluit van 24 juni 1973, hetwelk tevens bepaalt, dat voor de toepassing van artikel 3, lid 2, van de wet, de verzekering enkel de schade moet vergoeden toegebracht aan de onderdanen van de E.E.G.¹⁹.

Omvang van de dekking

De dekking, die aan de slachtoffers van ongevallen wordt gegeven, is die van de plaats waar de aanrijding gebeurde: volgens artikel 3, punt 2, van de richtlijn wordt de dekking verleend "overeenkomstig de in deze Staten geldende wettelijke regelingen".

Het aanvullend akkoord van 16 oktober 1972 tussen de Nationale Bureaus

Daar de toepassing van de richtlijn afhangt van verplichtingen, aangegaan door de nationale bureaus, bepaalt artikel 2, 2, dat het in werking treden van de richtlijn ondergeschikt is aan een akkoord onder deze bureaus. Dit akkoord werd op 16 oktober 1972 door zes nationale bureaus van de E.E.G.-landen en het Zwitsers bureau gesloten²⁰, dus een multilateraal akkoord, in tegenstelling met alle vroegere overeenkomsten tussen bureaus, die bilateraal waren. Door twee ondertekenaars, Frankrijk en Luxemburg, werd echter een schorsende clause ingelast, daar sommige voorwaarden voor het in werking stellen van het akkoord nog niet vervuld zijn. De drie nieuwe leden van de E.E.G. (Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk) hebben de verplichting aangegaan de overeenkomst voor 31 december 1973 te ondertekenen.

Rijtuigen toebehorend aan een buitenlandse Staat

Het rijtuig, dat in het buitenland is gestald, moet niet verzekerd worden, indien het aan een Staat toebehoort of aan een in het vreemd land met de Staat op dit gebied gelijkgesteld organisme²¹. De vreemde Staat heeft dan dezelfde verplichting als een verzekeraar. Er wordt een overheid aangewezen die voor deze rijtuigen de verplichtingen waarneemt, welke voortvloeien uit de toepassing van de Belgische wet²². Opgemerkt zij dat deze rijtuigen uitgesloten zijn van de

overeenkomst van 16 oktober 1972 tussen de nationale bureaus²³.

Immatriculatie van de Belgische rijtuigen

De immatriculatie en het verlenen van een rijplaat worden ondergeschikt gemaakt aan het bestaan van een geldige verzekering. De bedoeling is, dat zodra de verzekering niet meer geldt, de kenmerkplaat zal moeten teruggegeven worden²⁴. Hierom bepaalt het nieuwe artikel 4bis, § 1, lid 2, van de wet, dat de Koning de afgifte en de inlevering van de kenmerkplaten regelt²⁵.

Rijwielen met hulpmotor

In het stelsel van de Wet van 1 juli 1956 strekt de verzekeringsplicht zich uit tot de rijwielen met hulpmotor. Deze dragen echter niet dezelfde permanente rijplaat als een automobiel: zij zijn niet "geïmmatriculeerd"; ieder jaar wordt een provinciale plaat uitgereikt. Wat de rijwielen met hulpmotor betreft, die in het buitenland gestald zijn, ook die zijn aldaar doorgaans evenmin aan de verplichting tot immatriculatie onderworpen. De teksten, die op de automobielen van toepassing waren, konden dus niet automatisch voor de rijwielen met hulpmotor gelden. Hier moest bijgevolg een nieuwe tekst de toestand regelen. Zowel de E.E.G.-richtlijn en de overeenkomst van 16 oktober 1972 als de nieuwe wet bevatten dus bepalingen, die op deze motorrijtuigen van toepassing zijn. Deze teksten duiden aan onder welke voorwaarden de motorrijtuigen met twee wielen aan verzekeringsplicht onderworpen zijn en wanneer zij beschouwd worden als "gewoonlijk in het buitenland gestald".

In aansluiting hiermee heeft de Wet van 4 juli 1972 in de Wet van 1 juli 1956 een artikel 4bis ingevoegd, waarbij bepaald wordt dat:

a) de niet aan inschrijving onderworpen rijwielen met hulpmotor, die gewoonlijk in België zijn gestald, moeten voorzien zijn van een provinciale plaat, waarop het jaartal van het lopende of van het daaropvolgende jaar voorkomt (§ 2, 2°); deze platen worden door de provincie enkel uitgereikt mits overlegging van een verzekeringscontract (§ 1, lid 3);

b) voor een rijtuig dat in het buitenland gestald is, de bestuurder, opdat het tot het verkeer in ons land zou toegelaten worden, moet bewijzen dat dit het ge-

²³ Artikel 2,c, van de Overeenkomst, bijlage II.

²⁴ Verklaring van de Minister, *Parl. Besch., Senaat*, 1971-72, nr. 403, blz. 10.

²⁵ Het K.B. van 26 april 1973, art. 2 (*B.S.*, 1 mei 1973, blz. 5427-5428) heeft een tweede lid toegevoegd aan artikel 25bis van het K.B. van 31 december 1953 houdende regeling nopens de inschrijving van voertuigen met eigen beweegkracht: de nummerplaat moet aan de Dienst van het Wegenverkeer teruggestuurd worden zodra de burgerlijke aansprakelijkheid niet meer gedekt is door een verzekeringscontract. De strafsancie wordt bepaald door artikel 29 van het Verkeersreglement.

¹⁹ Zie ook verslag aan de Koning bij het K.B. van 24 juni 1973, *B.S.*, 1973, blz. 7962.

²⁰ De tekst van het akkoord is verschenen in *Revue Générale des Assurances Terrestres*, 1972, blz. 585.

²¹ Bijlage II bij de Overeenkomst van 16 oktober 1972, *R.G.A.T.*, blz. 588.

²² Artikel 14bis nieuw (Wet van 1 juli 1956). Hier zij opgemerkt dat dit artikel niet werd ingevoerd als gevolg van de richtlijn: het is de weergave van artikel 7 van de Conventie van Straatsburg.

val is (§ 2, 3°) hetzij op grond van artikel 2 van de wet (d.i. wanneer een nationaal Bureau de verplichtingen tegenover de slachtoffers op zich heeft genomen), hetzij op grond van een internationaal verdrag.

Overgangsmaatregelen

a) *Aanpassing van de contracten.* Vermits de nieuwe wet de verplichtingen van de verzekeraars wijzigt, worden de lopende contracten aangepast, zonder dat de verzekeraars echter een verhoging van de premie kunnen vragen (artikel 28 nieuw).

b) *Rijwielen met hulpmotor.* Artikel 29 bevat bepalingen betreffende de aflevering van de provinciale platen: die welke het jaartal dragen van het jaar volgend op dat waarin de nieuwe wet in werking treedt, zullen slechts worden afgeleverd tegen overlegging van een verzekeringsbewijs.

In werking treden van de wet

Daar het gaat om de toepassing van principes, die in Europees verband werden vastgelegd, bepaalt de nieuwe wet dat de gewijzigde of nieuwe artikelen in de Wet van 1 juli 1956 in werking zullen treden op de da-

ta die de Koning zal vaststellen, nadat door de Commissie van de E.E.G. bepaald werd wanneer de richtlijn van de Raad van 24 april 1972 uitwerking zal hebben. Dit artikel werd ingevoerd omdat de nationale Bureaus eerst de modaliteiten van hun respectieve tussenkomsten moeten bepalen alvorens het nieuw stelsel kan toegepast worden.

Zoals hierboven vermeld, dagtekt de overeenkomst tussen de Nationale Bureaus van 16 oktober 1972, en moet zij uitwerking nemen op de datum waarop de Commissie het bestaan van het akkoord zal vastgesteld hebben²⁶. Verwacht wordt dat de hele regeling in werking treedt op 1 januari 1974, en dat tegen die datum ook de reserves van de Franse en Luxemburgse regering zullen gelicht zijn²⁷.

S. FREDERICQ
Hoogleraar te Gent

²⁶ Artikel 2, lid 2, van de richtlijn. Wat België betreft, bepaalt het Koninklijk Besluit van 24 juni 1973 dat de nieuwe artikelen 1, 2, § 2, 3, tweede lid, 4bis en 28 van de Wet van 1 juli 1956 op 1 juli 1973 in werking treden. Wat het nieuwe artikel 29 betreft, dit treedt in werking op 31 december 1973.

²⁷ PETRUCCO, *op. cit.*, blz. 600 en 601.

BEZIT EN BEWIJS

In deze korte noot wordt aandacht gevraagd voor de bewijsrechtelijke functie van de regel volgens welke voor roerende goederen bezit geldt als volkomen titel¹.

De drie functies van het bezit van roerende goederen

1. Het bezit van roerende goederen heeft, zoals men weet, verschillende functies.

Spijt de regel *Nemo dat quod non habet*, zal de bezitter van een roerende zaak die deze verkreeg *a non domino*², maar bij de verkrijging overtuigd was met de ware eigenaar te doen te hebben, inderdaad eigenaar geworden zijn. De mogelijke revindicatie van de ware jozef wordt in de kiem gesmoord. Dit is de oorspronkelijke betekenis van het eerste lid van artikel 2279.

Daarenboven leidde de rechtspraak sinds het einde van de 19e eeuw³ uit artikel 2279, eerste lid, af dat lou-

ter op grond van zijn feitelijk bezitten de bezitter van een roerende zaak vermoed wordt die zaak regelmatig verkregen te hebben (zie verder nr. 3 v.). Tegenbewijs is uiteraard mogelijk en de ware eigenaar (of zijn erfgenaam) mag bewijzen dat de zogezegde bezitter bijvoorbeeld slechts bewaarnemer, dus houder, is (zie verder nr. 7).

De verkrijgende functie en de bewijsfunctie waren niet duidelijk gescheiden in de 19de-eeuwse doctrine. SALEILLES bracht in 1907 met zijn boek *De la possession des meubles* verheldering. RIPERT en BOULANGER⁴ maken het onderscheid ook zeer duidelijk, en voegen er een derde functie aan toe, die men de overdragende functie zou kunnen noemen, en die rechtstreeks artikel 1141⁵ verklaart: het bezit dient om het conflict te regelen tussen twee opeenvolgende verkrijgers die – onwetend van elkander – hun rechten kregen van dezelfde weinig scrupuleuze vervreemder. Het bezit maakt de overdracht van roerende goederen tegenstelbaar aan derden, in casu de andere verkrijger.

De juridische grondslag van de verkrijgende functie

2. Terloops kan de vrij academische vraag gesteld worden welke de juridische grondslag is van de ver-

¹ Zie DE PAGE, V, nrs. 1043 en 1060.

² Echter niet een dief of een vinder. Die hypothese vindt men in het tweede lid van artikel 2279. In het eerste lid van artikel 2279 geschiedde de buitenbezitstelling van de ware eigenaar vrijwillig. Hij vertrouwde de zaak vrijwillig toe aan een medecontractant, bewaarnemer, lasthebber, ontleener, enz.

³ Cass., 14 maart 1889, *Pas.*, 1889, I, 147; Hof Brussel, 24 mei 1899, *Pas.*, 1900, II, 64; Cass. fr., 5 december 1893, *S.* 96, 1, 79; *D.* 94, 1, 48; Cass. fr., 16 april 1904, *D.* 1904, 1, 207; Cass. fr., 30 juni 1908, *D.* 1908, 1, 440.

⁴ I, nr. 3403, 3444 v.

⁵ Dit artikel kan als een toepassing van artikel 2279, eerste lid, beschouwd worden.

krijgende functie⁶. Volgens sommigen zou het gaan om een onweerlegbaar vermoeden van eigendom⁷. Maar is het bezit nog een titel, een eigendomstitel, indien het slechts een vermoeden schept?

Volgens anderen is het een wijze van verkrijging *lege*, louter door toedoen van de wet⁸.

Volgens een eerder verdedigde theorie zou het gaan om een ogenblikkelijke verjaring⁹. Die theorie staat ook prof. DEKKERS in een recent artikel voor¹⁰. Een argument kan gehaald worden uit de plaats van artikel 2279 in het Wetboek. Maar de formulering lijkt tegenstrijdig: hoort de duur niet tot het wezen van de verjaring¹¹?

Hoe het ook zij, prof. Dekkers trekt uit die theoretische beschouwing een besluit, nl. dat artikel 2279, eerste lid, alle vereisten van de verkrijgende verjaring stelt, behalve de termijn. Volgens hem dus ook de vereiste van een wettige titel, *justa causa*, – zoals in artikel 2265, inzake onroerend goed (zie verder nr. 8). Deze opvatting strookt echter niet met de traditionele interpretatie van artikel 2279, eerste lid. Meteen wordt de bewijsrechtelijke functie van de regel "inzake roerend goed geldt bezit als titel" op de helling gezet.

De titel van verkrijging hoeft niet bewezen te worden

3. De regel van artikel 2279 dateert pas uit de 18de eeuw. Tot dan volgden de streken zowel van gewoonterecht als van geschreven recht de Romeinse traditie, volgens welke een roerend goed gerevindiceerd kon worden zolang de bezitter er door usucapio geen eigenaar van was geworden – hetgeen in de Justiniaanse wetgeving drie jaar vereiste. De voor de verjaring van roerende goederen vereiste termijn varieerde overigens volgens de gewoonten. Velen kenden de verjaring van drie jaar.

Maar die verjaring vereiste goede trouw en een wettige titel. Terwijl de goede trouw vermoed werd, was dit vanzelfsprekend niet het geval voor de wettige titel, waarvan de bezitter het bewijs diende te leveren. De moeilijkheden, die hieruit voortkwamen leidden, althans in Frankrijk, tot de verwerping van het Romeinse systeem en tot de invoering van de nieuwe regel. POTHIER bevestigt dat die regel oorspronkelijk werd aangenomen om de bezitter die zich op driejarige verjaring beriep, te ontslaan van de verplichting zijn titel van verkrijging te bewijzen (*Traité des donations entre mari et femme*, nr. 67). Het duurde niet lang alvorens

⁶ BAUDRY-LACANTINERIE-TISSIER, nr. 830 v.

⁷ AUBRY en RAU, *Cours de droit civil*, II, § 183, tekst en voetnoot 3.

⁸ PLANIOL en RIPERT, *Traité pratique de droit civil*, III (M. Picard), nr. 388.

⁹ DEMOLOMBE, *Cours*, IX, nr. 622.

¹⁰ *R.W.*, 1972-73, 1937.

¹¹ In artikel 2279, tweede lid, geldt de driejarige termijn als vaste termijn, en niet als echte verjaring.

die nieuwe regel het Romeinse beginsel onttroude. In de praktijk werd beslist dat het eenvoudige bezit, zonder voorwaarde van duur, als het maar te goeder trouw was – hetgeen vermoed werd –, de kwaliteit van eigenaar gaf. In zijn *Droit commun de la France* (1747) rechtvaardigde BOURJON die nieuwe oplossing door te beweren dat "la revendication des meubles serait préjudiciable au bien public, puisque personne, par rapport aux meubles, n'exige un titre, et que, sur ce, chacun se confie et se contente de la possession"¹².

4. Op de vooravond van de Franse Omwenteling was die rechtspraak misschien niet zo banaal geworden als men sindsdien beweerd heeft. Het staat inderdaad vast dat het eerste ontwerp van CAMBACÉRÈS een heel ander systeem huldigde: het bezit van roerende goederen zou, behalve bij diefstal, de verjaring ervan bewerkstelligen na twee jaar. Het zou niet netjes staan, schrijft de rechtssocioloog J. CARBONNIER langs zijn neus weg, de terugkeer tot het adagium te zoeken bij de bijbedoelingen van de machthebbers van het ogenblik, namelijk het werpen van de mantel van Noë op de talrijke militaire buitenbezittingen van het Directoire en van het Consulaat (zie ook het Sovjetwetboek van 1923, art. 59)¹³.

5. Hoe dit ook zij, het zou in strijd zijn met de economische natuur van de roerende goederen een gepreconstitueerd bewijs van hun verkrijging te vereisen. Voor hen vermoedt de wet een regelmatige verkrijging, een translatieve eigendomstitel, in het loutere feit van hun bezit.

Er moet opgemerkt worden dat we hier staan voor iets méér dan het eigendomsvermoeden dat met elk bezit gepaard gaat. Ook JULLIOT DE LA MORANDIÈRE schrijft dat die regel niet is "un simple rappel du principe que la possession fait présumer la propriété". Zulk een vermoeden zou inderdaad reeds weerlegd zijn indien een revindicerende partij een vroeger eigendomsrecht (van hemzelf of van zijn voorganger) kan aantonen.

Maar een andere vraag moet gesteld worden: of het eigendomsrecht waarop de revindicerende partij zich beroept, sindsdien niet regelmatig werd overgedragen aan de bezitter. De nieuwe vraag beantwoordt artikel 2279, eerste lid, – zoals door de rechtspraak geïnterpreteerd – door achter het bezit een regelmatige eigendomsoverdracht aan de bezitter te vermoeden. Bezit geldt als eigendomstitel: aan de bezitter van het roerend goed wordt een nieuwe titel bezorgd, te onderscheiden van de titel die hij van zijn voorganger kreeg, en die bijgevolg ook niet aangetast is door de gebreken die aan deze vorige titel kunnen kleven. Men mag zeggen dat het bezit ten voordele van de bezitter een

¹² Aangehaald door JULLIOT de la MORANDIÈRE, L., *Droit civil*, II, Précis Dalloz, blz. 111. Zie OLIVIER-MARTIN, *Coutume de Paris*, II, blz. 103 v.; VILLERS, *Travaux et recherches de l'Institut de droit comparé de Paris*, XXIII (1962), blz. 91 v.

¹³ J. CARBONNIER, *Droit civil*, P.U.F., II, nr. 78.

nieuwe, abstracte titel schept, onafhankelijk m.a.w. van zijn verkrijgingstitel. Maar hiervoor moet de bezitter te goeder trouw zijn¹⁴. Deze voorwaarde wordt niet vermeld in artikel 2279, maar wel in artikel 1141, dat een toepassing van eerstgenoemd artikel uitmaakt.

6. Op dit punt wijkt het Belgische en Franse stelsel af van het Nederlandse, Zwitserse en Italiaanse stelsel. In laatstgenoemde stelsels staat het thans vast dat de goede trouw niet volstaat, wanneer de titel van verkrijging ontbreekt of gebrekkig is. De titel staat los van de goede trouw, en vormt een andere voorwaarde waaraan de verkrijging moet voldoen opdat de verkrijger zijn bezit te goeder trouw kan invoeren¹⁵.

In deze rechtsstelsels houdt de regel dat het bezit als volkomen titel geldt in dat de verkrijger wordt beschermd indien hij zijn bezit ontleent aan de vervreemder, indien hij te goeder trouw is, en indien hij heeft verkregen op grond van een geldige titel, bijv. een koopovereenkomst. Als de titel nietig of gebrekkig is, wordt de verkrijger niet beschermd, zelfs indien hij niet op de hoogte was van de gebreken in zijn titel of vast geloofde in de geldigheid daarvan.

Ook in het Duitse recht wordt, los van de goede trouw, een geldige titel vereist. Dit vereiste heeft echter een speciale betekenis, wegens de aparte conceptie van het Duitse recht over de titel¹⁶.

Mogelijk tegenbewijs van de terugvorderende partij

7. In zijn bewijsfunctie heeft het bezit van roerende goederen niet de absolute werking die het heeft in zijn verkrijgende functie. Wie revindiceert kan vanbinnen uit het bezit van de verweerder afbreken door aan te tonen dat het één van de kenmerken mist om eigendomsoverdracht te doen vermoeden. De revindicerende partij kan een *causa detentionis* voorleggen, bijvoorbeeld een overeenkomst van bewaargeving.

Ook kan hij aantonen dat het bezit gebrekkig is, nl. niet openbaar, of niet vreedzaam, of niet voortdurend, of dubbelzinnig. De klassieke hypothese is die van de handgift. Na een overlijden ontdekken de erfgenamen dat een persoon een zaak bezit die aan de erfflater toe-

¹⁴ Dit is een psychologisch begrip: het bestaat uit het geloof bij de bezitter dat degene van wie hij de zaak verkreeg, de wettige eigenaar was. De rechtspraak beschouwt echter als te kwader trouw de bezitter die naliet de voorzorgsmaatregelen te nemen die hij, gezien de omstandigheden van de koop, had moeten nemen.

Tegen de bezitter te kwader trouw kan de ware eigenaar gedurende 30 jaren vindiceren (artikel 2262).

¹⁵ H.R., 5 mei 1950, *N.J.*, 1951, I, met noot VEEGENS; Zwitsers federaal Gerechtshof, 18 december 1958, *B.G.E.* 84 III 141; art. 1153 *Codice civile*. Zie J.G. SAUVEPLANNE, *De bescherming van de derde verkrijger te goeder trouw van roerende lichamelijke zaken*, preadvies uitgebracht voor de Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking, 1968 (besproken in *T.P.R.*, 1972, 586).

¹⁶ Zie daarover WOLFF-RAISER, 38 II 2.

behoorde. Ze vermoeden een ontvreemding en revindicieren de zaak, waarvan ze bewijzen dat ze eigendom van *de cuius* was. De bezitter zal beweren dat de zaak hem bij handgift werd overgemaakt, zonder dit echter rechtstreeks te kunnen bewijzen. De rechtspraak staat hem toe zich achter zijn bezit te verschansen, en vermoedt zoals hoger gezegd een regelmatige overdracht. Dikwijls echter wordt de dubbelzinnigheid aangevoerd in een dergelijk proces: de huidige bezitter (bijzit, dienstbode, ongetrouwd en thuisgebleven kind) deelde het leven van de overledene zodat het bezit dat hij invoert exclusiviteit mist¹⁷.

Vergelijking met onroerende goederen

8. Twee elementaire voorwaarden slechts moeten vervuld zijn, opdat de bezitter van een onroerend goed er na dertig jaar eigenaar van zou worden: hij moet een werkelijk bezit aantonen – dit in tegenstelling tot het houderschap –, én een bezit dat vrij is van gebreken, want alleen dit bezit is volgens artikel 2229 *utile ad usucapionem*. Geen enkele andere voorwaarde is vereist. In het bijzonder moet de bezitter noch een titel hebben, noch te goeder trouw zijn (artikel 2262). De dertigjarige verjaring kan dus tot eigenaar maken wie zich onrechtmatig – als het maar geweldloos is – van geheel of van een gedeelte van andermans onroerend goed heeft meester gemaakt.

Een wettige titel (*justa causa*) en goede trouw zijn slechts vereist voor de verkorte verjaringstermijn van tien of twintig jaar (artikel 2265).

Van die twee gevallen (dertigjarige verjaring en verkorte verjaring) verschilt de hypothese van artikel 2279, eerste lid. In tegenstelling tot artikel 2262, wordt er *wel* goede trouw geëist; in tegenstelling tot artikel 2265, wordt er *slechts* goede trouw geëist.

Samenvattend

9. Prof. Dekkers schrijft in het aangehaald artikel: "Nog nooit heeft een bezitter volstaan met te zeggen: ik ben toch wetmatig eigenaar, vermits ik bezit". Er mag wel gesteld worden dat het een bezitter van een roerend goed volstaat te zeggen: "Ik lijk rechtmatig eigenaar, vermits ik bezit en dit bezit niet gebrekkig is. Indien U dit contesteert, dan hoort het U toe de *causa detentionis* of de kwade trouw – eventueel met vermoedens – te bewijzen." Traditioneel wordt inderdaad aanvaard dat van de bezitter van een roerende zaak niet mag geëist worden dat hij een wettige titel zou voorleggen.

Prof. J. HERBOTS

¹⁷ Zie bijv. Hof Luik, 1 juni 1965, *J. Liège*, 1965-66, 193. Hierover DE PAGE, V, nr. 1954.

MISBRUIKEN BIJ AFSTAND VAN HET GEDING VOOR DE RAAD VAN STATE

1. Inleiding

Art. 59 van het Besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging vóór de afdeling administratie van de Raad van State luidt nog steeds :

"Wanneer uitdrukkelijk wordt afgezien van de vraag, doet de kamer bij dewelke de zaak aanhangig is, zonder verwijl over de afstand uitspraak."

Het verzoek zal niet steeds in alle concrete gevallen moeten toegestaan worden. Uit het verslag aan de Regent dat zoëven genoemd besluit voorafging blijkt trouwens dat "de kamer bij wie de zaak aanhangig is zal oordelen of er grond bestaat de afstand van het geding te bevelen."

a) Zo zal de Raad van State (of het auditoraat) gewoonlijk aan de *verwerende partij* (Staat - provincie - gemeente of overheidsinstelling) vragen of ze bezwaren oppert tegen het verzoek tot afstand dat schriftelijk werd ingediend door de verzoekende partij.

Praktisch is dit vaak een formaliteit, omdat de door verzoekende partij aangevochten administratieve maatregel precies werd uitgevaardigd door de verwerende partij, en deze laatste het behoud van bedoelde maatregel (b.v. benoeming van een ambtenaar) ten zeerste op prijs stelt.

In enkele gevallen kan het anders zijn indien de tegenwoordiger van het openbaar bestuur (b.v. Minister x) of de openbare instelling, politiek of zedelijk verplicht was de verdediging van maatregelen getroffen door een voorganger (van b.v. een andere politieke kleur) verder waar te nemen. Ook nog indien de verwerende partij zeker van haar stuk is en graag haar standpunt officieel bekrachtigd zag in een gepubliceerd arrest. Of als ze graag een richtlijn wenst te bekomen nopens de wettigheid van ook in de toekomst te treffen algemene of particuliere maatregelen van dezelfde aard als de gewraakte handeling.

b) Verder moet de Raad van State letten op *de openbare orde*.

Deze laatste kan zich verzetten tegen de afstand van een geding, dat gebaseerd was op grond van beweerde overtreding door de overheid van reglementsbepalingen van openbare orde : b.v. bij afstand van beroep tot nietigverklaring van benoemingen of bevorderingen hoofdzakelijk gestaafd door het argument van gebrek aan uitvaardiging van reglementaire besluiten tot verdeling der betrekkingen van de centrale diensten beneden de rang van directeur over twee taalkaders ; of bij afstand van geding dat ingeleid was op grond van het toekennen van bevorderingen door de overheid aan rechthebbenden die niet de Belgische nationaliteit bezaten ; of bij miskennis van de grondwettelijke ge-

lijkheid der Belgen, tenzij dat beginsel zelf in een wet zou vervat zijn ter uitvoering waarvan het aangevochten reglementair besluit genomen werd (zie arrest nr. 15.142 van 1 februari 1972 van de Raad van State, Goethals t/ B.St., Min. van Sociale Voorzorg).

De Raad van State heeft ter zake evenwel een ruime en vrij vaag geregelde beoordelingsbevoegdheid, waartegen geen verder verhaal openstaat. De facto weigert hij zeer zelden het verzoek om afstand wegens redenen van openbare orde of algemeen belang in te willigen.

Het begrip "openbare orde" boet zo meer en meer aan belang in, een verschijnsel dat zich ook in andere takken van het recht en voor andere soorten rechtbanken en rechtscolleges voordoet (o.a. in burgerlijke en sociale zaken).

2. Voor- en nadelen van de afstand van geding

In sommige gevallen heeft de aanvaarding van de afstand een onbetwistbaar nut. Ze is dan zelfs een noodzaak, of slechts een variante van de vaststelling door de Raad van State zélf van het gebrek aan (verder) belang in hoofde van de verzoeker. Immers, het bij art. 19, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State (Koninklijk Besluit van 12 januari 1973, B.S. 21 maart 1973) vereiste "belang" (of "benadeling") om o.a. een beroep tot nietigverklaring wegens overtreding van hetzij substantiële hetzij op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen, overschrijding of afwending van macht in te stellen tegen akten of reglementen van administratieve overheden, moet ook nog bestaan, volgens de vaste rechtspraak van de Raad van State, op het tijdstip waarop het arrest wordt uitgesproken (zie o.a. arresten nr. 5056 van 30 maart 1956, Mabille ; nr. 5120 van 18 mei 1956, Zimmer). Dit belang moet in de regel ook *rechtstreeks, dadelijk en zeker* zijn (zie dezelfde arresten).

Het belang zal, volgens dezelfde rechtspraak, o.a. verdwijnen indien de beneficiant der bevordering in de loop van het geding zijn ontslag heeft ingediend, gepensionneerd is of naar een ander bestuur werd overgeplaatst, of een nieuwe bevordering bekomt en deze laatste niet wordt aangevochten voor de Raad van State.

Ook nog als de verzoeker in de loop van het geding bevorderd wordt tot dezelfde graad als de ambtenaar wiens bevorderingsbesluit aanleiding was tot het beroep tot nietigverklaring, vooral als dit geschiedt met ten minste gelijke anciënniteit als de promotie ten gunste van de collega, en in zover tegen de eigen promotie van verzoeker niet eveneens een annulatieberoep wordt ingesteld (arrest nr. 15.190 van 29 febr. 1972,

Ghys t./ Min. v. Buitenl. Zaken ; arrest nr. 15.402 van 29 juni 1972, Cailloux t/ Regie der Luchtwezen).

Dat in dergelijke gevallen een verzoek om afstand van het geding en inwilliging door de Raad van State moet mogelijk zijn en blijven spreekt voor zichzelf ; ook als de verzoekende partij voldoening bekomt in de loop van het geding, door een gelijkwaardige of gelijkaardige bevordering, zelfs als deze niet volledig dezelfde anciënniteit of geldelijke terugwerking verschaft, als de aangevochten bevorderingsakte.

In sommige gevallen zal het feit alléén van het instellen van een beroep tot nietigverklaring dat ernstige kans op welslagen biedt, meebrengen dat de verzoeker spoedig een gelijk(waardige promotie of andere geldelijke voordelen, ereposten of toezichtsmandaten en dgl. bekomt vanwege de benoemende overheid : deze laats te wenst aldus te bereiken dat, hoe dan ook, de rechtspleging niet verder gevoerd wordt (of kan worden). De aangevochten benoeming moet m.a.w. tegen elke prijs behouden blijven.

In andere gevallen daarentegen zal hetzelfde feit precies ten gevolge hebben dat de beroeper de facto tijdelijk of definitief van verdere promoties "naar keuze" uitgesloten wordt, tenzij hij onder drukking van administratieve chefs, pressiegroepen of de voor de benoeming verantwoordelijke overheid (of haar raadgevers) afstand doet van het geding. Veel kan hier afhangen van toevallige, persoonlijke, politieke of invloedsfactoren, die weinig te maken hebben met administratieve verdiensten van de verzoeker, de goede gang en depolitisering van de openbare dienst, of sociale rechtvaardigheid (cfr. infra).

3. Verbeteringen van de regeling

a) De tekst zou uitdrukkelijk moeten voorzien in de onmogelijkheid voor de Raad van State om de afstand van het geding te bevelen wanneer het beroep gevestigd is op de *overschrijding van bepalingen van openbare orde en algemeen belang*.

Nu reeds wordt om dit motief door genoemde Hoge Rechtsmacht praktisch geen eng "onmiddellijk en rechtstreeks" belang vanwege de verzoekende partij meer geëist om b.v. 1° de nietigverklaring te kunnen uitspreken van benoemingen onder de graad van directeur wegens de ontstentenis van reglementair vereiste taalkaders in bepaalde centrale diensten of uitvoeringsdiensten met werkings sfeer over het gehele land ; of om, 2° in hetzelfde geval, een beroep tot nietigverklaring tegen een collega van dezelfde taalgroep ontvankelijk te verklaren.

Ook als verzoeker en om 't even wie binnen afzienbare tijd na de vernietiging, niet zal kunnen bevorderd worden in dezelfde betrekking wegens het uitblijven van de reglementaire taalkaders en de nog aan de gang zijnde lange procedure om tot de publikatie dezer kaders te geraken, wordt in het eerste geval niettemin geacht dat het vereiste belang in zijnen hoofde aan-

wezig is (arrest nr. 15.406 van 30 juni 1972, Torfs t/B. St., Min. Van Landsverdediging). Het is een onrechtstreekse drukking op de overheid tot het bespoedigen van de uitvaardiging der vereiste voorafgaande maatregelen om de beslissing opnieuw en dan op wettige wijze te kunnen nemen met nieuwe gelijke kansen voor allen tot solliciteren.

In het tweede geval verwees de Raad naar het objectief karakter van het annulatieberoep eensdeels en naar de aard van de regel der taalkaders anderdeels. Deze regel zou verder reiken dan de benadeling van een bepaalde groep ambtenaren tegen de aanspraken van de leden van een andere groep, maar zou tevens het algemeen belang op het oog hebben, namelijk de noodzaak voor het bestuur om over de nodige effectieven van elke taalgroep te beschikken ten einde de zaken van de dienst te kunnen afhandelen en *aan de behoeften van het publiek te kunnen voldoen met inachtneming* van de voorschriften van de taalwet in bestuurszaken (arrest nr. 15.406 van 30 juni 1972, Torfs t/Min. van Landsverdediging).

Wil men deze redenering verder doortrekken, dan zou ook het verzoek om afstand in alle gevallen waarmede de openbare orde, of de algemeenheid der burgers of hogere belangen gemoeid zijn, verplicht moeten geweigerd worden door de Raad van State, zeker zolang de verzoeker nog enig (verwijderd) belang behoudt om de benoeming van zijn collega te zien nietigverklaren.

b) Er is echter meer : zolang er een duidelijk en onmiddellijk belang blijft bestaan bij het bekomen der aangevraagde nietigverklaring van de gewraakte administratieve handeling, zou krachtens een uitdrukkelijke bepaling van de procedureregeling, *geen verzoek om afstand meer mogen ingediend worden*, of ten minste niet door de Hoge Rechtsmacht mogen ingewilligd worden. *Primo* dient men de verzoeker te doen nadenken vooraleer hij een beroep tot nietigverklaring tegen een administratief reglement of akte (inzonderheid bevordering van een tegenkandidaat) aanhangig maakt bij de Raad van State. Als de stap eenmaal gedaan is, zal deze in principe onherroepelijk zijn: *Secundo* zal dit de mogelijkheden tot beïnvloeding van buiten- of bovenop, vooral t.o.v. benadeelde ambtenaren van niveau 1, beperken.

In het huidige systeem van reglementering, rechtspraak en benoemingspolitiek is het immers gemakkelijker denkbaar dat een verzoek om afstand van geding niet ingegeven zou zijn door procedurevermoeidheid, en evenmin uit stress, plots inzicht nopens eigen ongelijk, menslievendheid voor de begunstigde collega of herboren sympathie voor bepaalde meerderen, voor leden van de directieraad, of van het Kabinet van de Minister (of leden van het beheerscomité van de parastatale instellingen ; - van de gemeenteraad naar gelang van het geval, enz.).

Wellicht schuilt dreiging of belofte van wisseloplossingen uitgaande van hogergeplaatsten, pressiegroepen

enz. achter de ommekeer in de houding van verzoeker.

Welnu, noch de verzoekende partij, noch *a fortiori* de verwerende partij zal spontaan, in zulk geval, het gebruik van morele dwangmiddelen opwerpen bij het indienen of bespreken van een verzoek om afstand van het geding.

Evenmin zullen beide gedingvoerende partijen dit durven, resp. wensen toe te geven bij een eventueel reglementair in te stellen aanvullend onderzoek (zelfs ter plaatse) door het auditoraat van de Raad van State, een ombudsman of iets dergelijks.

Elk schriftelijk bewijs ontbreekt trouwens gewoonlijk; getuigen waren bij mondelinge of telefonische

drukkings- en overredingspogingen niet aanwezig of laten bij voorbaat of in elk geval op het kritieke ogenblik verstek gaan. En de meeste ambtenaren beschikken tijdens hun dienstvervulling ook niet over een bandopnemer, gesteld al dat deze als geldig bewijsmiddel in rechten (inz. in administratieve geschillen) zou aanvaard worden.

Op dit ogenblik is de Raad van State praktisch machteloos tegenover zulke vormen van machtsmisbruik op het stuk der procedure.

Slechts een herziening der basisreglementering in de bovengeschetste zin zou het euvel m.i. grotendeels kunnen verhelpen.

R. ELST

IS ARTIKEL 990 VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK VAN TOEPASSING IN STRAFZAKEN?

Krachtens art. 990 Ger.W. kunnen de deskundigen de vervulling van hun opdracht uitstellen totdat de meest gerede partij op de griffie een voorschot in consignatie heeft gegeven om in een gematigde verhouding tot zekerheid te dienen van de betaling van hun ereloon en de vergoeding van hun kosten.

Art. 14 van de Wet van 24 juni 1970 tot wijziging van de Wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek heeft in art. 990 een derde lid ingevoegd als volgt: "De consignatie van het voorschot moet worden verricht door de partij die volgens bijzondere wetten of artikel 1017, tweede lid, steeds in de kosten wordt verwezen", terwijl het vierde lid werd vervangen door de volgende tekst: "In geval van betwisting of wanneer de partij het verschuldigd voorschot niet stort, geeft de rechter die het deskundig onderzoek gelast heeft, op verzoek van de meest gerede partij, een bevel tot tenuitvoerlegging ten belope van het bedrag dat hij vaststelt, na zo nodig de opmerkingen van de betrokkenen in raadkamer te hebben gehoord. Die beschikking is niet vatbaar voor verzet of hoger beroep".

Van meetaf valt op dat bepaalde termen die in het eerste gedeelte van art. 990 Ger.W. gebezigd worden, moeilijk overeen te brengen zijn met de gangbare terminologie van de strafvordering, maar dat ze veeleer thuis horen in de burgerlijke rechtspleging. "De meest gerede partij": slaat dit op het openbaar ministerie of op de burgerlijke partij, inzonderheid bij rechtstreekse vorderingen? Welke partij zal krachtens bijzondere wetten of art. 1017, lid 2, Ger.W. in de kosten worden verwezen? Deze beschouwing is echter niet van doorslaggevende aard, vooral niet bij verdere procesvoering over de burgerlijke belangen.

1. *Beginselen*

De reikwijdte der bepalingen van art. 990 Ger.W. moet getoetst worden aan art. 2 Ger.W. dat als algemeen beginsel formuleert dat "de in dit wetboek gestelde regels van toepassing zijn *op alle rechtsplegingen*, behoudens wanneer deze geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen, waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de toepassing van de bepalingen van dit wetboek".

De bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek zijn dus toepasselijk behoudens wanneer de rechtspleging op andere wijze is geregeld ingevolge een vroegere wettelijke regeling die niet afgeschaft werd, of een latere wetsbepaling die ervan afwijkt of ermee strijdig is (R. HAYOIT DE TERMICOURT, "Considérations sur le projet de code judiciaire", *J.T.*, 1966, 497).

In strafzaken wordt de rechtspleging inzake de vereffening van het loon van deskundigen bepaald door het Koninklijk Besluit van 28 december 1950 houdende algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken.

2. *Rechtspleging inzake de vereffening van het loon van deskundigen*

Het Algemeen Reglement stelt de regel vast voor het bepalen van de aan de benoemde deskundigen in strafzaken toekomende vergoedingen.

Zo bepaalt art. 1: "De personen die wegens hun kunde of hun beroep worden opgeroepen, hebben recht op een vergoeding evenredig aan de waarde van de verrichte arbeid; zij maken naar geweten de staat

op van hun honoraria ; deze staat vermeldt, voor ieder van de gedane verrichtingen, samen met de data ervan, de dagen en uren welke eraan besteed werden. Deze personen schieten de lonen voor van de helpers, alsmede de prijs van de arbeidsprestaties en leveringen welke nodig zijn”.

Art. 71 van het Reglement schrijft de deskundige voor op elk verslag de kosten van de verrichting voluit en vóór de handtekening te vermelden. Art. 78 regelt de vaststelling der honoraria. De bevoegde magistraat (de procureur des Konings, de onderzoeksrechter of de feitenrechter) bepaalt de honoraria indien hij oordeelt dat de in rekening gebrachte bedragen overeenstemmen met de overeenkomstig de opdracht gepresteerde diensten.

Op voorstel van de commissie voor de gerechtskosten in strafzaken, stelt de minister van Justitie het normaal bedrag der honoraria vast in een schaal die de met de begroting belaste magistraat als leidraad neemt.

De volgens deze schaal opgemaakte rekeningen worden door bemiddeling van de parketten aan de minister van Justitie toegezonden (art. 78). Deze gaat na of de voorwaarden van de schaal werden in acht genomen en als dit het geval is, worden de rekeningen betaalbaar gesteld. Is de minister van oordeel dat de vergoedingen vastgesteld of begroot werden op een bedrag dat niet met het belang der verstrekte prestaties overeenstemt, dan stuurt hij in de loop der maand de betwiste rekeningen aan de commissie voor gerechtskosten in strafzaken. Op zicht van de door de commissie vastgestelde toeschatting, worden ze onmiddellijk betaalbaar gesteld: deze toeschatting is onherroepelijk (Cass., 20 februari 1947, *Pas.*, 1947, I, 78).

3. Besluit

Aangezien de vergoedingen der deskundigen in strafzaken volgens een bijzondere rechtspleging, bepaald bij Koninklijk Besluit van 28 december 1950, geregeld worden en deze regels niet werden afgeschaft of gewijzigd door de artt. 2 en 3 van de Wet van 10 oktober 1967, dient daaruit te worden afgeleid dat krachtens art. 2 van het Gerechtelijk Wetboek, de bepalingen van de Afdeling VI van Hoofdstuk VIII van Titel III, Boek II van het Gerechtelijk Wetboek en inzonderheid art. 990 niet van toepassing zijn bij de vaststelling der vergoedingen van deskundigen in strafzaken.

4. De behandeling der burgerlijke belangen

De burgerlijke vordering strekt tot het bekomen van een schadevergoeding voor het door het misdrijf veroorzaakte onrecht. De regels van het burgerlijk recht zijn hier toepasselijk en het strafrecht speelt daarbij geen rol. De burgerlijke vordering is immers volkomen onderscheiden van de publieke vordering, want het gaat om een persoonlijke vergoeding en de geldelijke vergoeding heeft niet het karakter van een straf of van een verbeurdverklaring (Cass., 10 februari 1920, *Pas.*, 1920, I, 55). De vordering hoort toe aan de benadeelde partij, terwijl de publieke vordering in naam van de gemeenschap door het openbaar ministerie wordt uitgeoefend.

De toepassing van deze burgerrechtelijke regels en de gelijktijdige behandeling van de strafvordering en de burgerlijke vordering, krachtens art. 4 van de Wet van 17 april 1878, door de strafrechter zou wel eens de vraag kunnen doen rijzen welke rechtspleging van toepassing is bij de regeling der burgerlijke belangen. Vooral als het strafrecht, nadat de strafvordering afgehandeld is, de burgerlijke belangen op een latere zitting afhandelt.

Het is nochtans verkeerd te menen dat de rechtspleging louter afhankelijk is van de aard der behandelde belangen. Als persoonlijke of privé belangen door de strafrechter moeten beslecht worden, dan past hij de regels van het Wetboek van Strafvordering toe.

Een constante rechtspraak bepaalt dat de rechtspleging afhankelijk is van de aard van het gerecht en niet van de aard der belangen die behandeld worden (Cass., 22 mei 1922, *Pas.*, 1922, I, 317 met noot van P. LECLERCQ ; Cass., 7 april 1924, *Pas.*, 1924, I, 290 ; Cass., 16 april 1934, *Pas.*, 1934, I, 241 ; Cass., 8 maart 1948, *Pas.*, 1948, I, 147 met noot ; Cass., 30 januari 1956, *Pas.*, 1956, I, 552 ; Cass., 28 oktober 1957, *Pas.*, 1958, I, 195 ; Cass., 20 december 1971, *Pas.*, 1972, I, 387, impliciet) ; ook de rechtsleer is het hierover eens (F. HÉLIE, *Traité de l'instruction criminelle*, éd. belge, 1869, III, nr. 4531 ; M. VAN DER MOESEN, *L'appel en matière répressive*, nr. 318 in *Novelles, Procédure pénale*, I, vol. II).

Onverschillig of de burgerlijke vordering gelijktijdig met de publieke vordering dan wel tijdens een latere terechtzitting door de strafrechter wordt behandeld, steeds gelden de regels van de strafvordering omdat de regels van de burgerlijke rechtspleging niet toepasselijk zijn voor de strafgerichten, behoudens wanneer de strafvordering geen eigen regels heeft. Dit laatste is niet het geval voor de gerechtskosten in strafzaken.

J. de THIBAUT de BOESINGHE
Substituut-procureur-generaal

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER—28 MAART 1973

Voorzitter : de h. Wauters (verslaggever)

Advocaat-generaal : de h. Lenaerts

Advocaten : Mrs Van Ryn en Houtekier

1. Arbeidsgerechten — Bevoegdheid — N.M.B.S. — Vast personeel—Statuut—Rechthebbenden van personeelsleden—Geneeskundige verstrekkingen.

2. Sociale zekerheid—N.M.B.S.—Verzekering geneeskundige verzorging—Feitelijke gescheiden echtgenoten—Gezinshoofd—Begrip.

1. *De arbeidsgerechten zijn bevoegd om kennis te nemen van alle geschillen omtrent de rechten die uit het personeelsstatuut van de N.M.B.S. ontstaan, inclusief de aanspraken die de rechthebbenden van personeelsleden met betrekking tot het verstrekken van geneeskundige verzorging kunnen doen gelden.*

2. *Bij feitelijke scheiding van de echtgenoten waarvan de man vast personeelslid van de N.M.B.S. is en de vrouw een kind ten laste heeft en samenwoont met een oudere zoon die onderworpen is aan de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit, kan laatstbedoelde slechts als gezinshoofd in de zin van art. 8 van het K.B. van 28 nov. 1956 aangezien worden voor zover de andere leden van het gezin de hoedanigheid van persoon te zijnen laste hebben met toepassing van de wetgeving op de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.*

N.M.B.S. t/ Van Eyken, Janssens, Arbeidsauditeur en Procureur-generaal.

Gelet op het bestreden arrest, op 19 april 1972 gewezen door het Arbeidshof te Brussel, afdeling Antwerpen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 9, 580, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek, 11, paragraaf 2, van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, en voor zoveel als nodig 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest de arbeidsgerechten bevoegd verklaart voor de betwistingen betreffende de juiste toepassing van de "berichten" in het raam van de sociale zekerheid van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen op grond van de beweegredenen dat "de wetgever van het Gerechtelijk Wetboek expliciet de beoordeling van dergelijke akten van administratieve overheid, in zoverre ze betrekking hebben op de materie die aan de arbeidsrechtbanken werd toegewezen, in de materiële bevoegdheid van de arbeidsrechtbanken heeft gesteld en hen ter zake de volle rechtsmacht heeft toegerekend ; aldus moet rekening gehouden worden met het feit dat artikel 13, laatste lid, van de wet van 13 juli 1926 tot oprichting van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen gewijzigd werd door hoofdartikel 3, van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek, zelf gewijzigd bij artikel 42

van de wet van 24 juni 1970, en waarvan de tekst luidt : 'De Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen is onderworpen aan de rechtsmacht van de arbeidshoven en -rechtbanken, zelfs wat betreft haar vast personeel' ; daarbij is de tekst van artikel 580 van het Gerechtelijk Wetboek ook zeer duidelijk, luidend : 'De arbeidsrechtbank neemt kennis 1° van geschillen betreffende de werkgeversverplichtingen, opgelegd door de wetgeving inzake sociale zekerheid ... verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering ...', en zulks ongeacht het bijzonder statuut uitgevaardigd voor de werknemers van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen ; men mag inderdaad niet het statuut en de bepalingen ervan verwarren met de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de materiële bevoegdheid",

terwijl de materiële bevoegdheid van de arbeidsgerechten in verband met de geschillen betreffende de werkgeversverplichtingen omtrent de sociale zekerheid en de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering beperkt wordt door artikel 580, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek tot de wetgeving dienaangaande,

terwijl het sociaal zekerheidsstelsel van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen een van het wetgevend stelsel afwijkende reglementering uitmaakt die geen wet in de materiële zin is,

terwijl artikel 11, paragraaf 2, van het koninklijk besluit van 28 november 1969 het toepassingsgebied van de wet van 27 juni 1969 onder andere als volgt bepaalt : "De toepassing van de wet wordt verruimd wat betreft de regeling inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit... tot de instellingen van openbaar nut, met uitzondering van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, alsmede tot de personen die in hun dienst zijn en zich in een statutaire toestand bevinden", zodat het arrest de arbeidsgerechten een bevoegdheid toekent die hen niet toebehoort, en dienvolgens de ingeroepen wetteksten schendt :

Overwegende dat artikel 13 van de wet van 23 juli 1926 tot oprichting van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen de rechtspositie van het personeel van de maatschappij regelt en voorschrijft dat een personeelsstatuut wordt opgemaakt ; dat het laatste lid van dit artikel, gewijzigd bij artikel 58 vervat in artikel 3 van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek, bepaalt : "De Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen is onderworpen aan de rechtsmacht van de arbeidshoven en -rechtbanken, zelfs wat betreft haar vast personeel" ;

Dat deze bepaling aan de arbeidsgerechten de bevoegdheid verleent kennis te nemen van alle geschillen over de rechten die uit het personeelsstatuut ontstaan ; dat deze bevoegdheid zich ook uitstrekt tot de aanspraken die de rechthebbenden van de personeelsleden aan het statuut ontleen ;

Overwegende dat het bestreden arrest, zonder op dit punt te worden aangevochten, vaststelt dat verweerster als echtgenote van een lid van het vast personeel van de genoemde maatschappij "ingevolge de bepalingen van de sociale zekerheid van het statutair personeel, de hoedanigheid van persoon te zijnen laste heeft om te ge-

nieten van de voordelen der ziekte- en invaliditeitsverzekering" en dat het geschil "gaat over de toepassing van de regelen inzake het verstrekken van geneeskundige verzorging"; dat niet wordt betwist dat deze regelen deel uitmaken van het personeelsstatuut van de maatschappij;

Overwegende dat de arbeidsgerechten derhalve krachtens het laatste lid van artikel 13 van de wet van 23 juli 1926 bevoegd zijn om van het geschil kennis te nemen; dat, nu het arrest op die grond wettig verantwoord is, het zonder belang is te onderzoeken of deze bevoegdheid steun vindt in artikel 580, 1°, van het Gerichtlich Wetboek waarvan de schending in het middel wordt aangeklaagd;

Dat het middel niet ontvankelijk is;

Over het tweede middel afgeleid uit de schending van de artikelen 8 van het koninklijk besluit van 28 november 1956 tot vaststelling voor de aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering onderworpen gewezen personeelsleden van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen of voor hun weduwen, van de voorwaarden van toekenning der verstrekkingen en voor zoveel als nodig 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest artikel 8 van het koninklijk besluit van 28 november 1951 niet van toepassing verklaart op grond van de volgende beweegredenen: "het valt nochtans op uit de betiteling van dit koninklijk besluit dat dit laatste strekt tot vaststelling voor de aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering onderworpen gewezen personeelsleden van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen of voor hun weduwen, van de voorwaarden van toekenning der verstrekkingen; het blijkt integendeel vast te staan dat Janssens Victor geen gewezen personeelslid van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen is, maar wel een nog actief agent en Van Eyken Johanna is geenszins zijn weduwe",

terwijl artikel 8 bepaalt: "Paragraaf 1 - Wanneer in een gezin een van beide echtgenoten onderworpen is aan het statuut van het personeel van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, hetzij als personeelslid dezer maatschappij, hetzij als gerechtigde op een statutair rust- of overlevingspensioen dezer maatschappij, en de andere partij hetzij onderworpen is aan de verplichte verzekering tegen ziekte of invaliditeit, hetzij gerechtigd is op een rust- of overlevingspensioen ten laste van de pensioenregeling der arbeiders, der bedienden of der mijnwerkers, valt de geneeskundige verzorging, verschuldigd aan de andere van dat gezin deel uitmakende personen, ten laste van de instelling of het organisme waarbij het gezinshoofd is aangesloten. Paragraaf 2 - Wordt gelijkgesteld met gezinshoofd zoals bedoeld bij vorige paragraaf, de moeder die weduwe, gescheiden of feitelijk gescheiden is en kinderen ten laste heeft, of, zo de moeder geen deel uitmaakt van het gezin of geen verplicht verzekerde is, noch onderworpen is aan het statuut van het personeel van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, noch gerechtigd is op een der bij vorige paragraaf bedoelde pensioenen, het oudste kind dat aan een van deze beide voorwaarden voldoet",

terwijl uit de lectuur van dit artikel en uit zijn plaats in de context van het koninklijk besluit volgt dat een algemene draagwijdte aan artikel 8 moet gegeven worden, zodat het arrest artikel 8 van het koninklijk besluit

van 28 november 1956 schendt door de draagwijdte ervan te beperken in strijd met de tekst ervan;

Overwegende dat artikel 8 van het koninklijk besluit van 28 november 1956 bepaalt krachtens welke regeling de tegemoetkomingen in de kosten voor geneeskundige verzorging verschuldigd zijn aan de leden van een gezin, waarvan twee personen respectievelijk onder de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering en onder de door eiseres uitgevaardigde regeling vallen; dat luidens dit artikel geen prestaties krachtens de door eiseres uitgevaardigde regeling verschuldigd zijn, indien de persoon die als gezinshoofd wordt beschouwd, onder de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering valt; dat een verplicht verzekerde maar als gezinshoofd kan worden beschouwd, indien de andere leden van het gezin de hoedanigheid van persoon te zijnen laste hebben met toepassing van de wetgeving op de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering;

Overwegende dat niet wordt betwist dat verweerster niet, maar haar zoon Jozef wel als verplicht verzekerde onder de ziekte- en invaliditeitsverzekering valt; dat het arrest in eigen motieven en door bevestiging van de redenen van het beroepen vonnis vaststelt dat verweerster en haar zoon Paul geen personen ten laste van de meerderjarige zoon Jozef zijn met toepassing van de wetgeving op de ziekte- en invaliditeitsverzekering en dat zij de voordelen van die verzekering niet kunnen genieten; dat ingevolge die vaststelling de zoon Jozef voor de toepassing van artikel 8 van het koninklijk besluit van 28 november 1956 dus niet als gezinshoofd kan worden beschouwd, zodat niet is voldaan aan de door dit artikel gestelde voorwaarden waaronder eiseres geen tegemoetkoming in de kosten voor geneeskundige verzorging aan verweerster en haar zoon Paul verschuldigd is;

Overwegende dat, gelet op die niet aangevochten vaststellingen van het arrest, de in het middel aangevoerde schending van het genoemde artikel 8 geen invloed op de wettigheid van de beslissing kan hebben;

Dat het middel bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT—Zie het bestreden arrest van 19 april 1972 van het Arbeidshof te Brussel, Afdeling Antwerpen, in R.W. 1972-73, 1002.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER—2 OKTOBER 1973

Voorzitter: de h. Wauters

Raadsheer-verslaggever: de h. Naulaerts

Advocaat-generaal: de h. Detournay

Ontucht en prostitutie—Publiciteit voor partnerruil
1. Ontucht—Soevereine beoordeling—Begrip—2. Publiciteit—Verhoging van de straf—3. Publiciteit om in betrekking te komen met iemand die zich aan ontucht overgeeft—4. Strafbare deelneming.

1. De rechter beoordeelt soeverein of de daden die hij bewezen verklaart, feiten van ontucht uitmaken, voor zover hij aan die term, waarvan het begrip in de wet niet nader is omschreven, zijn gebruikelijke betekenis toekent.

De artikelen 379 e.v. Sw. hebben betrekking op de prostitutie en de ontucht. Uit het voorbereidend onderzoek van de Wet van 21 augustus 1948 blijkt, dat de wetgever aan het woord "ontucht" een ruimere zin heeft willen geven dan aan het woord "prostitutie", en hiermede niet alleen de prostitutie, maar ook aan prostitutie vreemde daden van lubriciteit en onzedelijkheid heeft bedoeld.

2. De wetgever rechtvaardigt de in het tweede lid van art. 380^{quater} Sw. bepaalde verhoging van straf door de omstandigheid dat de aanzetting tot ontucht, wanneer zij door middel van publiciteit geschiedt, een veel grotere verspreiding heeft en derhalve meer gevaar oplevert; deze reden geldt zowel voor de gewone ontucht als voor de prostitutie.

Een verdeeldheid in de rechtsleer omtrent de uitlegging van een wetsbepaling is niet van die aard dat zij voor de rechter die de wetsbepaling toepast, een twijfel moet doen ontstaan die de beklagde ten goede moet komen.

3. Art. 380^{quater}, tweede lid, Sw. straft degene die door enig publiciteitsmiddel kenbaar maakt dat hij wenst in betrekking te komen met iemand die zich aan ontucht overgeeft. Zulke publiciteit is derhalve strafbaar onverschillig of zij ertoe strekt de drijfden van een ander dan wel die van de aankondiger te voldoen.

4. De wettelijkheid van de vervolging van de dader van het bij art. 380^{quater}, tweede lid, Sw. omschreven misdrijf hangt niet af van de vervolging van de andere personen die aan hetzelfde misdrijf hebben deelgenomen.

R.

Gelet op het bestreden arrest, op 29 januari 1973 door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 380^{quater}, tweede lid, van het Strafwetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest beslist dat, nu de wetgever noch in artikel 380^{quater}, tweede lid, van het Strafwetboek, noch in enige andere wetsbepaling het begrip "ontucht" nader omschrijft, "de feitenrechter desbetreffend tot beoordelingsnorm zal nemen de thans alhier gangbare en gebruikelijke betekenis welke, op grond van algemene bekendheid en algemene menselijke ervaring, aan dit woord en begrip gegeven wordt",

terwijl, eerste onderdeel, het arrest geen antwoord verstrekt op de conclusie waarin eiser staande hield: dat uit de voorbereidende werken van de Wet van 21 augustus 1948 blijkt dat het de bedoeling van de wetgever is geweest het privé sexueel wangedrag en de koppelarij tussen meerderjarigen niet te beteugelen, indien zij niet de vorm aannemen van souteurschap, uitbaten van een prostitutiehuis of gewoonlijk geldelijk exploiteren van anderzamen prostitutie of ontucht; dat eruit volgt dat alle personen die medewerken aan dit privé sexueel wangedrag, zelfs die welke het uitlokken door giften, beloften, bedreigingen, en dergelijke, of het vergemakkelijken, buiten de toepassing van de wet vallen; dat derhalve de publiciteit voor dit soort gedrag evenmin door de wetgever wordt beteugeld;

tweede onderdeel, bedoelde voorbereidende werken de hogere strafmaat, bepaald in het tweede lid van artikel 380^{quater}, uitsluitend motiveren op grond van het gevaar dat de "prostitutie" zich zou verspreiden; er alleszins, in de rechtsleer verdeeldheid bestaat omtrent het gebruik in bedoeld artikel van de termen "prostitutie" en "ontucht", twijfel welke in het voordeel van de beklagde moet uitgelegd worden;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat de rechter soeverein beoordeelt of de daden, welke hij bewezen verklaart, feiten van ontucht uitmaken, voor zover hij aan die term, waarvan het begrip in de wet niet nader is omschreven, zijn gebruikelijke betekenis toekent;

Overwegende dat deze betekenis niet wordt miskend door de beslissing dat "de sexuele omgang welke de beklagde via zijn publiciteit nastreefde en ook verwezenlijkte tussen hemzelf, zijn echtgenote en de personen met wie hij daartoe in betrekking kwam, in het onderhavig geval, wegens de veelvuldigheid van de verlangde en tot stand gebrachte geslachtsbetrekkingen, het daarbij beoogde voldoen zowel van andermans als van eigen drijfden, de beoogde en verwezenlijkte stelselmatige verwisseling van de respectieve partners en de uit alles voortvloeiende moreel-ondermijnende en sociaal-gevaarlijke promiscuïteit... te beschouwen is als ontucht";

Overwegende dat deze reden tevens een passend antwoord op de conclusie van eiser verstrekt; dat het arrest niet ertoe gehouden was alle argumenten vervat in de conclusie van eiser en welke geen afzonderlijk middel uitmaakten, te beantwoorden evenmin als die vervat in de brieven en nota's van eiser;

Overwegende trouwens dat de artikelen 379 en volgende van het Strafwetboek betrekking hebben op de prostitutie en de ontucht en uit de voorbereidende werken van de wet van 21 augustus 1948 blijkt dat de wetgever aan het woord "ontucht" een bredere zin heeft willen geven dan aan het woord "prostitutie" en hiermede niet alleen de prostitutie maar ook aan prostitutie vreemde daden van lubriciteit en onzedelijkheid heeft bedoeld;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat uit hogerbedoelde voorbereidende werken eveneens blijkt dat de wetgever de in het tweede lid van artikel 380^{quater} bepaalde verhoging van straf rechtvaardigt door de omstandigheid dat de aanzetting tot ontucht, wanneer zij door middel van publiciteit geschiedt, een veel grotere verspreiding heeft en derhalve veel meer gevaar oplevert, reden welke geldt zowel voor de gewone ontucht als voor de prostitutie;

Overwegende dat een verdeeldheid in de rechtsleer omtrent de uitlegging van een wetsbepaling niet van die aard is dat zij voor de rechter, die deze wetsbepaling toepast, een twijfel moet doen ontstaan welke de beklagde ten goede moet komen;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Over het tweede middel, hieruit afgeleid dat het arrest de veroordeling van eiser steunt op "de veelvuldigheid van de verlangde en tot stand gebrachte geslachtsbetrekkingen",

terwijl er slechts 3 of 4 advertenties werden geplaatst op ongeveer 6 jaar tijd en er slechts 3 of 4 sexuele contacten uit voortvloeiden;

Overwegende dat het middel, dat een feitelijke vaststelling van de rechter becritiseert, niet ontvankelijk is;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van artikel 380^{quater}, tweede lid, van het Strafwetboek.

doordat het arrest het misdadig opzet bewezen acht om de reden dat de door eiser gevoerde publiciteit erop gericht was "door sexuele omgang tussen hem, zijn echtgenote en de personen die op de publiciteit ingingen, te voldoen aan zijn eigen driften en meteen aan andermans driften, namelijk aan die van zijn echtgenote en van de personen die gevolg geven aan de door hem gepubliceerde aankondigingen";

terwijl, om strafbaar te zijn op grond van hogervermelde wetsbepaling, eiser de bedoeling zou moeten hebben gehad, door middel van publiciteit, als buitenstaander, derde personen te koppelen, zonder zelf in het sexueel verkeer betrokken te zijn, en terwijl uit het arrest zelf blijkt dat de eerste bedoeling van eiser erin bestond zijn eigen driften te voldoen :

Overwegende dat artikel 380^{quater}, tweede lid, van het Strafwetboek, degene straft die door enig publiciteitsmiddel kenbaar maakt dat hij wenst in betrekking te komen met iemand die zich aan ontucht overgeeft ; dat dergelijke publiciteit derhalve strafbaar is onverschillig of zij ertoe strekt eens anders driften en/of die van de aankondiger te voldoen ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Over het vierde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 71 van het Strafwetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest beslist dat eiser zich te vergeefs beroept op onoverkomelijke dwaling als grond van rechtvaardiging, om de reden "dat overigens beklagde er geen enkel bewijs van voorbrengt als zouden in dit land gelijkaardige misdrijven, die op een zelfde manier werden gepleegd, tot nog toe steeds zonder strafrechtelijke vervolging gebleven zijn";

terwijl sedert verschillende jaren, advertenties, zoals die welke door eiser werden gepubliceerd, vrij verschijnen in Belgische kranten en niet verboden gespecialiseerde tijdschriften, en de personen die ze publiceren niet vervolgd worden :

Overwegende dat het arrest eerst releveert dat "voor het tot stand komen van de vorenbedoelde misdrijven artikel 380^{quater}, tweede lid, van het Strafwetboek geen bijzonder opzet vereist ; dat het algemeen opzet om te doen wat de strafwet verbiedt terzake voorhanden is en volstaat voor het tot stand komen van deze misdrijven" ;

Overwegende dat door deze vaststelling het arrest beschouwt dat eiser handelingen heeft willen stellen die hij wist door de wet verboden te zijn ;

Overwegende dat het arrest aldus impliciet maar zeker aanneemt dat het louter feit dat geen vervolgingen ingesteld zouden zijn wegens handelingen van gelijke aard als die door eiser gesteld, niet van die aard was dat het in hoofde van eiser tot een onoverkomelijke dwaling aanleiding kon geven ;

Dat de beslissing wettelijk gerechtvaardigd is ;

Overwegende dat het middel dat een overtollige reden van het arrest bekritiseert, bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is ;

Over het vijfde middel, afgeleid uit de schending van artikel 66 van het Strafwetboek;

doordat eiser alleen vervolgd werd, terwijl als mededaders van het misdrijf hebben gehandeld de echtgenote van eiser en de uitgever van het blad waarin de adverten-

ties werden geplaatst en terwijl de vervolging van slechts één dader, wanneer er verschillende mededaders zijn, onwettelijk is ;

Overwegende dat de wettelijkheid van de vervolging van de dader van het bij artikel 380^{quater}, tweede lid, van het Strafwetboek omschreven misdrijf niet afhangt van de vervolging van de andere personen die aan hetzelfde misdrijf hebben deelgenomen ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Over het zesde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 42, 43 van het Strafwetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het arrest de verbeurdverklaring uitspreekt van de overtuigingsstukken nr. 273/70, 282/70 en 1084/70, terwijl deze stukken geen verband houden met de telastlegging waarvoor eiser werd gestraft, maar met de telastlegging B waarvoor hij werd vrijgesproken, zodat de verbeurdverklaring van die stukken onwettig is ;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de in het middel vermelde overtuigingsstukken bestemd waren tot het plegen van het misdrijf omschreven onder de telastlegging A, hoofdens welk eiser veroordeeld werd en dat zij allen eigendom van eiser zijn ;

Overwegende dat, nu het een soevereine vaststelling van de feitenrechter bekritiseert, het middel niet ontvankelijk is ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

Om die redenen,

en zonder acht te slaan op de tweede aanvullende memorie door eiser ter griffie van het Hof neergelegd na het verstrijken van de bij artikel 420bis van het Wetboek van strafvordering bepaalde termijn,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10^e KAMER—23 FEBRUARI 1973

Voorzitter : de h. Paës

Raadsheren : de h. Delva en mevr. de Man

Advocaten : Mrs. L. De Gryse loco H. Simont, De Munck loco E. Verschueren en J.Fl. Hellemans

Borgstelling—1. Bijkomend karakter—Betekenis—2. Borgstelling voor alle sommen die de hoofdschuldenaar uit welken hoofde ook verschuldigd is of zal kunnen zijn—Bepaalbaarheid.

1. Inzake zekerheden is er geen noodzakelijke band tussen het bestaan van het bijkomend contract (zekerheidsstelling) en het bestaan van het hoofdcontract (verbintenis) waarvan het de uitvoering waarborgt. Het bijkomend contract kan rechtsgeldig vóór het ontstaan van het hoofdcontract worden aangegaan.

2. In een akte van borgstelling stelde de borg zich tegenover een bank hoofdelijk borg "voor alle sommen die de hoofdschuldenaar haar verschuldigd is of zou kunnen zijn uit welken hoofde en te welken titel het ook zij,

doch slechts ten belope van de som van 50.000 fr."

Door deze bewoordingen blijken alle schuldvorderingen bedoeld te zijn, die kunnen voortspruiten uit de zakenrelatie tussen de bank en de hoofdschuldenaar, en deze aldus omschreven schuldvorderingen komen, niettegenstaande hun algemeen karakter, voldoende bepaald voor.

N.V. Bank van Brussel t/ Huysmans

Overwegende dat de doelstellingen van de oorspronkelijke vordering van appellante alsmede het geschil dat er aanleiding toe gaf, nauwkeurig door het bestreden vonnis toegelicht werden ; dat het Hof ernaar verwijst ;

Overwegende dat appellante haar vordering baseert op de door geïntimeerde bij akte van 23 mei 1967 onderschreven solidaire borgstelling, naar luid waarvan hij zich hoofdelijk met zijn zoon - Huysmans, Georges -, hoofdschuldenaar, borg stelt tot beloop van 50.000 fr. in hoofdsom, vermeerderd met interesten, commissielonen, kosten en alle bijkomstigheden ; dat zij tegen de aangevochten beslissing betoogt dat voormelde borgtocht niet alleen de in rekening-courant te verwezenlijken kredietopening, op 23 mei 1967 door haar aan voornoemde hoofdschuldenaar toegestaan, maar tevens de kredietoverschrijving van 20.000 fr. tegen betalingspromesses verleend op 13 juli 1968 dekt, en zij hieruit besluit dat haar vordering, ingeleid na de kredietopzegging van 2 oktober 1968 en strekkend tot inning van het saldo verschuldigd op beide voormelde kredieten in haar geheel gegrond is ;

Overwegende dat de eerste rechter de zienswijze van appellante niet volgde en dezes eis slechts inwilligde tot beloop van 14.500 fr. in hoofdsom - zijnde het debet ontstaan ingevolge de kredietopening van 23 mei 1967 - onder het motief dat voormelde kredietoverschrijving "op het moment van de borgstelling een eventualiteit was en in rechte noch een bestaande hoofdverbintenis was noch een hoofdverbintenis waarvan het later bestaan of verschuldigd zijn zeker waren" en als zodanig, niet het voorwerp kon uitmaken van een geldige borgstelling ; dat geïntimeerde, hoofdzakelijk bij deze considerans aanleuend, concludeert tot bevestiging van het bestreden vonnis ;

Overwegende nochtans dat appellante terecht tegen deze motivering stelt dat inzake zekerheden geen noodzakelijke band bestaat tussen het bestaan van het bijkomend contract (zekerheidstelling) en het bestaan van het hoofdcontract (verbintenis) waarvan het de uitvoering waarborgt ;

Overwegende inderdaad dat de stelregel, naar welke toekomstige schuldvorderingen die op het tijdstip van de borgtochtovereenkomst niet bestaan maar die mogelijk in de toekomst zullen ontstaan rechtsgeldig kunnen gewaarborgd worden (zie art. 1130 B.W.), algemeen door rechtsleer en rechtspraak gehuldigd wordt, althans in zover deze schuldvorderingen bepaalbaar zijn op het ogenblik van de borgstelling, wat ter zake, zoals blijken zal, het geval is ; dat, ten deze het daadwerkelijk bestaan, in casu uitvoering van de zekerheidstelling, in het bijzonder de borgtocht, die als zodanig afhankelijk is van het ontstaan van de hoofdverbintenis, moet onderscheiden worden van het wezen van de overeenkomst door welke de zekerheid gesteld wordt, en die als bijkomend contract bij het hoofdcontract, rechtsgeldig vóór het ontstaan van dit laatste kan aangegaan worden ;

Overwegende dat geïntimeerde vervolgens, vruchteloos voorhoudt dat de gehelkele schuld voortvloeiend uit de kredietoverschrijving van 13 juli 1968, waaromtrent appellante terecht stelt dat zij het voorwerp uitmaakt van de borgtocht, onbepaalbaar was op het ogenblik van het sluiten van het contract van borgtocht op 23 mei 1967 ;

Overwegende echter dat door voormelde overeenkomst geïntimeerde zich hoofdelijk borg stelde jegens appellante (Bank van Brussel) "voor alle sommen welke de heer Georges Huysmans (hoofdschuldenaar) haar verschuldigd is of haar zou kunnen verschuldigd zijn uit welken hoofde en te welken titel het ook zij, doch slechts ten belope van de som van 50.000 fr." en door deze bewoordingen alle schuldvorderingen blijken bedoeld te zijn die kunnen voortspruiten uit de zakenverhouding tussen de bank en voornoemde hoofdschuldenaar en deze aldus omschreven schuldvorderingen, niettegenstaande hun algemeen karakter, voldoende bepaald voorkomen ;

Overwegende dat kwestieuze schuldvordering weliswaar ontstaan is uit een kredietoverschrijving krachtens een nieuwe kredietopening, maar dat deze nieuwe verbintenis zich situeert binnen het kader van de verbintenissen die door de hoofdschuldenaar in zijn zakenverhoudingen met de bank konden tot stand komen en dat derhalve, waar de gewaarborgde schuld bepaalbaar was, geïntimeerde tevergeefs opwerpt dat hij in dit geval, bij het contractsluiten onmogelijk de draagwijdte van zijn verbintenis tot waarborg kon voorzien ;

Overwegende dat geïntimeerde steunend op de overeenstemming der betrokken bedragen, verder even vruchteloos betoogt dat de door hem onderschreven borgstelling tot beloop van 50.000 fr. uitsluitend tot zekerheid strekte van de kredietopening van 50.000 fr. van 23 mei 1967 ;

Overwegende immers dat deze stelling niet houdbaar is, waar uit de feitelijke beoordelingsgegevens van de zaak en meer bepaald bovenvermelde borgtochtovereenkomst, waarvan in de voorlaatste clause bedongen werd dat "de ondergetekende (geïntimeerde) erkent dat onderhavige borgstelling geldig zal blijven voor het hierboven vermeld bedrag, welke wijzigingen de Bank van Brussel en de hoofdschuldenaar ook mochten aanbrengen aan de bedragen of aan de modaliteiten van het of de ten voordele van de hoofdschuldenaar geopende of te openen kredieten, hiermede bedoelend dat op het ogenblik waarop er een beroep zal worden gedaan op deze borgstelling, de Bank van Brussel, zonder dat er enige betwisting kan ontstaan, gedekt zij ten belope van bovenvermeld bedrag welke ook de oorzaak zij van de door de hoofdschuldenaar verschuldigde sommen", naar eis van recht blijkt dat het geenszins in de bedoeling van de contractanten lag de gewaarborgde schuld te beperken tot de bedragen die verschuldigd waren krachtens de enkele kredietopening van 23 mei 1967, doch dat zij integendeel met bewuste borgtocht alle verbintenissen van de kredietnemer tegenover de bankier, waarin begrepen, zoals hierboven is gezegd, de sommen verschuldigd ingevolge de kredietoverschrijving, viseerden ; dat weliswaar de bedragen van de borgtocht en de kredietopening van 23 mei 1967 dezelfde zijn, maar dat het bedrag van de verbintenis van de borg zich niet vereenzelvigd met het voorwerp van zijn verbintenis ; dat uit wat voorafgaat volgt dat ter zake door geïntimeerde nutteloos het specialiteitsbeginsel

alsook de bepalingen van de artikelen 2013 en 2015 van het Burgerlijk Wetboek ingeroepen worden ;

Overwegende derhalve dat geïntimeerde, als solidaire borg, instaat voor de betaling van het saldo van de rekening van Huysmans Georges per 31 maart 1970 afgesloten op een debet van 41.940 fr. in hoofdsom ; dat op dit debetsaldo krachtens § 4 van het contract van borgstelling van 23 mei 1967 door de borg de conventionele interesten en commissielonen betaalbaar zijn die eisbaar zijn van de hoofdschuldenaar ; dat in dit verband de draagwijdte van bedoeld contract niet betwist wordt en geen reden voorhanden is om af te wijken, zoals de eerste rechter het deed, van de contractuele bepalingen ter zake die voorzien dat kwestieuze posten verschuldigd zijn tot de dag der betaling ;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935 ;

Ontvangt het hoger beroep ;

Doet het bestreden vonnis teniet, behalve in zoverre het de tussenvordering van geïntimeerde tegen Huysmans, Georges hic et nunc onontvankelijk verklaarde ; opnieuw wijzend,

Ontvangt de oorspronkelijke vordering van appellante (...)

NOOT—*De borgstelling tot waarborg van alle verbintenissen van een schuldenaar tegenover zijn schuldeiser.*

1. In het vorenstaand arrest heeft het Hof te Brussel zich uitgesproken nopens een delicaat probleem van het recht der zekerheden ; de bondige, duidelijke en goed gestructureerde motivering is des te verdienstelijker.

Het probleem betreft de geldigheid van de borgstelling tot waarborg van alle verbintenissen van een schuldenaar tegenover zijn schuldeiser. Overeenkomsten van dit type zijn zeer gebruikelijk in de bankpraktijk.

2. De feiten die aanleiding gaven tot het hervormd vonnis waren relatief eenvoudig, hoewel zeer karakteristiek voor de wijze waarop het probleem van de borgstelling "voor alle sommen..." zich in de praktijk voordoet.

De heer Georges Huysmans had op 23 mei 1967 bij de Bank van Brussel een contract van kredietopening aangegaan voor een bedrag van 50.000 fr. te verwezenlijken in rekening-courant en bruikbaar door kasbeschikkingen. Op dezelfde datum had de vader van de kredietnemer, de heer Simon Huysmans, een akte van borgtocht ondertekend voor de verbintenissen van de kredietnemer tegenover de bank. Deze akte was gesteld in volgende termen waarvan de draagwijdte onbetwistbaar leek :

"De ondergetekende (...) verklaart bij deze zich hoofdelijk borg te stellen jegens de Bank van Brussel (...) voor alle sommen welke de heer Georges Huysmans (...) haar verschuldigd is of haar zou kunnen verschuldigd zijn uit welken hoofde en te welken titel het ook zij, doch slechts ten belope van de som van 50.000 fr.

"De ondergetekende erkent dat onderhavige borgstelling geldig zal blijven voor het hierboven vermelde bedrag, welke wijzigingen de Bank van Brussel en de hoofdschuldenaar ook mochten aanbrengen aan de bedragen of aan de modaliteiten van het of de ten voordele van de hoofdschuldenaar geopende of te openen krediet(en), hiermede bedoelend dat op het ogenblik waarop er een beroep zal worden gedaan op deze borgstelling, de Bank van Brussel, zonder dat er enige betwisting kan ontstaan, gedekt zij ten belope van bovenvermeld bedrag welke ook

de oorzaak zij van de door de hoofdschuldenaar verschuldigde sommen."

Op 10 juli 1958 stond de Bank van Brussel aan Georges Huysmans een bijkomende kredietopening toe van 20.000 fr. realiseerbaar tegen betalingspromessen. Toen het merendeel van deze promessen onbetaald bleven en geprotesteerd werden stelde de Bank een vordering in zowel tegen Georges Huysmans, de kredietnemer, als tegen Simon Huysmans, op grond van diens solidaire borgstelling. De vordering strekte tot solidaire veroordeling in betaling van het krachtens de kredietopeningen verschuldigd saldo. Bij vonnis van 13 mei 1970 veroordeelde de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen Georges Huysmans bij verstek tot het gevorderd bedrag. De vordering tegen de borg werd naar de algemene rol verwezen.

De borg deed later voor de rechtbank gelden dat de borgstelling van 23 mei 1967 zich niet uitstrekte tot de verbintenissen die voor de kredietnemer voortsporen uit de bijkomende kredietopening van 10 juli 1968.

Bij vonnis van 22 juni 1971, sloot de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen zich bij deze stelling aan door de eis slechts in te willigen voor het gedeelte van het saldo dat de schuld vertegenwoordigde voortspruitend uit de kredietopening van 23 mei 1967 met uitsluiting van het bedrag verschuldigd krachtens het bijkomend krediet van 20.000 fr. waarover de borgstelling zich volgens de rechtbank niet uitstrekte.

Tegen deze beslissing stelde de Bank hoger beroep in.

3. Discussies betreffende de geldigheid van de borgstelling "voor alle sommen (...)" zijn in het algemeen nogal verward omdat verschillende aspecten van het probleem (o.a. de uitgestrektheid van de borgstelling en de bepaalbaarheid van de verbintenissen waarvoor men zich borg stelt) dikwijls niet met voldoende zorg onderscheiden worden.

De oplossing wordt daarentegen duidelijk indien de verschillende aspecten zorgvuldig worden uit elkaar gehouden en in logische volgorde onderzocht worden.

4. *Eerste aspect : vaststellen van de juiste draagwijdte van de akte van borgtocht*

In de eerste plaats moet worden onderzocht of de termen zelf van de akte van borgtocht aanleiding kunnen geven tot verwarring. In de zaak die werd beslecht door het besproken arrest was dit blijkbaar niet het geval. De borgtocht strekte zich, volgens de termen van de akte, inderdaad uit tot "alle sommen welke de hoofdschuldenaar de Bank verschuldigd is of haar zou kunnen verschuldigd zijn uit welken hoofde en te welken titel het ook zij" maar "slechts ten belope van de som van 50.000 fr". Daarbij werd nog uitdrukkelijk gepreciseerd dat "de borgstelling geldig zal blijven voor het hierboven vermelde bedrag, welke wijzigingen de Bank van Brussel en de hoofdschuldenaar ook mochten aanbrengen aan de bedragen of aan de modaliteiten van het of de ten voordele van de hoofdschuldenaar geopende of te openen krediet(en)". In deze omstandigheden moest, zoals impliciet in het geannoteerd arrest werd aangenomen, niet worden overgegaan tot verdere interpretatie (zie echter infra, nr. 9).

5. *Tweede aspect : juiste betekenis van het "bijkomend" karakter van een zekerheid*

Krachtens voormeld vonnis van de Rechtbank van Koophandel van Antwerpen was het aanvullend krediet, toegestaan in 1968, door de borg niet gedekt omdat "de borgtocht als verbintenis een accessorium is van een hoofdverbintenis die hoeft hetzij te bestaan wanneer de borgtocht gegeven wordt, hetzij reeds zeker zijn in haar later bestaan en latere bepaaldheid". Dergelijke opvatting vloeit voort uit de miskenning van hetgeen moet worden verstaan onder het "bijkomend karakter van een zekerheid".

Dit beginsel duidt geenszins op een noodzakelijke band tussen het bestaan van een hoofdcontract (of verbintenis) en het bestaan van een bijkomend contract, maar wel op een noodzakelijke band tussen het bestaan van het hoofdcontract (of -verbintenis) en de uitvoering van het bijkomend contract.

Bijgevolg moet, inzake zekerheden, het begrip "accessorium" worden begrepen in die zin dat een toegestaan bijkomend recht slechts kan worden uitgeoefend indien de *hoofdverbintenis bestaat op het ogenblik waarop de uitvoering van het bijkomend contract gevraagd wordt* (zie de studie van DEMOGUE, "De la nature et des effets du droit éventuel", *Rev. crim. dr. civ.*, 1936, 231 v., in het bijzonder 276).

Het aldus verstaan begrip "accessorium" werd op correcte wijze uitgedrukt en toegepast in het besproken arrest dat op dit punt in de lijn ligt van een door de verenigde kamers van het Hof op 25 februari 1972 gewezen beslissing (*J.T.*, 1972, 246; *Rev. not.*, 1972, 148; *Rec. gén. enreg. not.*, 1972, nr. 21604; *J.C.B.*, 1973, 149) waarbij bepaald werd dat "l'obligation de sûreté a son existence propre, indépendante de l'existence de l'obligation principale".

Het aldus begrepen "bijkomend" karakter van de borgtocht liet het Hof niet meer toe, zonder onderzoek van de andere aspecten van het probleem (infra, nrs. 6, 7 en 8), aan te nemen dat de borgstelling "voor alle sommen (...)", aangegaan in 1967, niet kon strekken tot waarborg van een verbintenis die slechts ontstond in 1968.

6. Derde aspect : geldigheid van de zekerheid, in het bijzonder van de borgtocht, die een toekomstige schuld waarborgt

De borgstelling "voor alle sommen (...)" aangegaan in 1967 kan een in 1968 ontstane verbintenis natuurlijk slechts waarborgen voor zover de geldigheid wordt aangenomen van een zekerheid voor toekomstige schulden. Deze geldigheid wordt door een eensgezinde rechtsleer en rechtspraak aangenomen met betrekking tot zekerheden in het algemeen en de borgtocht in het bijzonder (DE PAGE, *Traité*, VI, nr. 855; DIERYCK, *Les ouvertures de crédit*, nr. 376; KLUYSKENS, *De contracten*, nr. 538 en verwijzingen; LAURENT, *Principes*, XXVIII, nr. 130; Hof Brussel, 29 januari 1851, *B.J.*, 1851, 464; Hof Brussel, 2 februari 1863, *Pas.*, 1865, II, 333; Hof Gent, 21 februari 1906, *Pas.*, 1906, II, 252; Hof Gent 9 april 1923, *B.J.*, 1923, 473), maar wordt betwist met betrekking tot de hypotheek en het pand op de handelszaak (zie o.a. twee arresten in de bekende zogenoemde Mengal-zaak : Cass., 6 mei 1965, *Pas.*, 1965, I, 941, en - contra - Hof Brussel, 25 februari 1972, *loc. cit.*).

Hierbij moet ook onderstreept worden dat "toekomstige schuld-vordering" betekent "schuldvordering waarvan het bestaan zich in de toekomst situeert". De opvatting volgens welke de schuld-vordering reeds in kiem of in beginsel moet bestaan bij het stellen van de zekerheid is inderdaad verlaten (zie in dit verband : DE PAGE, *Traité*, VII, blz. 416, voetnoot 32; Hof Brussel, 25 februari 1972, *loc. cit.*; en vooral HEENEN, noot in *Rev. crit. jur. belge*, 1961, 35 en volg., in het bijzonder nrs. 7 en 8).

In overeenstemming met de vermelde principes, neemt het arrest aan dat de borgstelling op geldige wijze toekomstige schulden, dit is schulden ontstaan in de toekomst, kan waarborgen.

7. Vierde aspect : het beginsel van de specialiteit is niet van toepassing op de borgstelling "voor alle sommen (...)"

De uitwerking van de aan de kredietopening verbonden zekerheden is, zoals uiteengezet door VAN RYN en HEENEN, onderworpen aan de grondregel van de specialiteit : "Seules les avances faites en exécution du contrat d'ouverture de crédit garanti et conformément à ses conditions essentielles, profitent de la sûreté" (*Principes de droit commercial*, III, nr. 2135).

Deze regel, die zorgvuldig moet onderscheiden worden van, enerzijds, het probleem van de geldigheid van de zekerheid die een toekomstige schuld waarborgt (supra, nr. 6) en, anderzijds, het probleem van de bepaalbaarheid van de gewaarborgde verbintenissen (infra, nr. 8), moet juist worden begrepen :

a) de specialiteitsregel is niet onverenigbaar met een uitbreiding van de zekerheid tot meerdere onderscheiden kredietopeningen of nog, hetgeen op hetzelfde neerkomt, tot een kredietopening gevolgd door overschrijdingen, verlengingen of vermeerderingen ;

b) de specialiteitsregel is niet van toepassing wanneer de zekerheid niet speciaal dient tot waarborg van een contract van kredietopening. Dit is in het bijzonder het geval wanneer de zekerheid werd gesteld - zoals in onderhavige zaak - voor alle verbintenissen van de kredietnemer tegenover de bankier (DE PAGE, *Traité*, VI, nr. 854; VAN RYN en HEENEN, *Principes*, III, nr. 2136).

Het arrest maakt slechts incidenteel een allusie op de regel van de specialiteit (zoals ook overigens op de artikelen 2013 en 2015 B.W. die eveneens door geïntimeerde waren ingeroepen). Een uitvoeriger verwijzing naar de juiste betekenis van de specialiteitsregel zou waarschijnlijk de geldigheid van de borgstelling "voor alle sommen" nog duidelijker hebben aangetoond.

8. Vijfde aspect : de bepaalbaarheid van de gewaarborgde verbintenissen

Dit vijfde probleem lijkt op het eerste gezicht veel moeilijker op te lossen omdat de uitdrukking "borgstelling voor alle sommen (...)" de indruk wekt dat de gewaarborgde verbintenissen nog onbepaald en onbepaalbaar zijn op het ogenblik waarop de borg zich verbindt : artikel 1129 B.W. ("De verbintenis moet tot voorwerp hebben een zaak die ten minste ten aanzien van haar soort bepaald is. De hoeveelheid van de zaak mag onzeker zijn, mits deze hoeveelheid nader bepaald kan worden") zou derhalve niet geëerbiedigd zijn en de borgstelling "voor alle sommen" zou bijgevolg niet geldig zijn.

In werkelijkheid is de enige vraag : zijn de gewaarborgde schuldvorderingen voldoende bepaald in het contract van borgtocht *zodat de verbintenis van de borg kan bepaald worden wanneer de schuldeisers hem aanspreken* ?

Het antwoord was in onderhavig geval natuurlijk bevestigend daar de termen van het contract geen twijfel lieten over de bepaalbaarheid van de gewaarborgde schuldvorderingen : "voor alle sommen welke de hoofdschuldenaar aan de bank verschuldigd is of haar zou kunnen verschuldigd zijn uit welken hoofde en te welken titel het ook zij". Anders gezegd : alle schuldvorderingen die kunnen voortspruiten uit *de zakenverhouding tussen de bankier en zijn cliënt*. Deze bepaling is, niettegenstaande haar algemeen karakter, voldoende (zie in dit verband : DE PAGE, *Traité*, VI, nr. 854; DIERYCK, *Les ouvertures de crédit*, nr. 376; VAN RYN en HEENEN, *Principes*, III, nr. 2136)¹.

Het arrest aanvaardt dat aan de gestelde voorwaarde was voldaan en dat derhalve, "waar de gewaarborgde schuld bepaalbaar was, geïntimeerde (d.i. de borg) tevergeefs opwerpt dat hij in dit geval, bij het contractsluiten onmogelijk de draagwijdte van zijn verbintenis tot waarborg kon voorzien".

9. Zesde aspect : het "plafond" van de verbintenis van de borg

Deze laatste vraag zou, strikt genomen, zonder invloed moeten blijven op de juiste toepassing van het probleem van de geldigheid van de borgstelling "voor alle sommen (...)". Nochtans heeft zij in feite een zeker belang.

Enerzijds beïnvloedt de absolute beperking van de verbintenis van de borg tot een zeker bedrag noodzakelijkerwijze de rechter op het vlak van de billijkheid. Bij gebrek aan dergelijk "plafond" zou de rechter kunnen aanzelen de geldigheid te bevestigen van een borgstelling die voor de borg gevolgen zou kunnen meebrengen die hij op het ogenblik van zijn verbintenis niet juist kon afmeten. Indien zulk plafond bestaat, zal de rechter daarentegen geneigd zijn aan te nemen niet alleen dat de verbintenis van de borg bepaalbaar is ("schuldvorderingen die kunnen voortspruiten uit de zakenverhouding tussen de bankier en zijn cliënt") maar daarenboven dat de borg zich op kwantitatief vlak (wat het bedrag betreft) verbonden heeft met volle kennis van zaken.

¹ Het zou ongetwijfeld wenselijk zijn in de desbetreffende akte van borgtocht te preciseren de borgstelling "voor alle sommen (...)" zich slechts uitstrekt tot de schulden die voortspruiten uit de zakenverhoudingen tussen de bank en haar cliënt; de thans gebruikelijke formule bevat dergelijke beperking niet hoewel ze steeds in de bedoeling van de partijen ligt.

De beperking van de verbintenis van de borg tot een zeker bedrag kan anderzijds dikwijls een bijkomend probleem scheppen. Inderdaad, in de meeste akten van borgstelling valt het bedrag van het plafond samen met het bedrag van de kredietopening die aan de kredietnemer wordt toegekend op dezelfde dag waarop de borgtocht wordt ondertekend. Deze feitelijke situatie leidt er sommige borgen toe voor te houden dat hun borgstelling zich uitsluitend uitstrekt tot de daarmee samenvallende kredietopening.

Dit argument werd ook door geïntimeerde opgeworpen maar door het arrest van de hand gewezen om twee redenen:

a) "de ondergetekende (i.e. de borg) erkent dat onderhavige borgstelling geldig zal blijven voor het hierboven vermeld bedrag, welke wijzigingen de Bank van Brussel en de hoofdschuldenaar ook mochten aanbrengen aan de bedragen of aan de modaliteiten van het of de te voordele van de hoofdschuldenaar geopende of te openen kredieten, hiermede bedoelend dat op het ogenblik waarop er een beroep zal worden gedaan op deze borgstelling, de Bank van Brussel, zonder dat er enige betwisting kan ontstaan, gedekt zij ten belope van bovenvermeld bedrag welke ook de oorzaak zij van de door de hoofdschuldenaar verschuldigde sommen";

b) "het bedrag van de verbintenis van de borg vereenzelvigd zich niet met het voorwerp van zijn verbintenis".

10. Zoals men kan vaststellen valt de redenering van het Hof op door duidelijkheid en streng juridisch denken. De oplossing die aan het probleem van de geldigheid van de borg "voor alle sommen (...)" werd gegeven moet worden goedgekeurd².

Men kan alleen betreuren dat het Hof niet uitvoeriger heeft geantwoord op de opwerpingen die geïntimeerde meende te kunnen baseren op het principe van de specialiteit en op de artikelen 2013 en 2015 B.W.

11. De verdiensten van het arrest lijken ons des te groter daar het Hof van Cassatie, in een arrest van 7 januari 1972 (*Arr. Verbr.*, 1972, 445; *Pas.*, 1972, 441; *J.T.*, 1972, 518) zich, volgens ons, tot tweemaal toe vergist heeft bij het behandelen van hetzelfde probleem.

De feitelijke omstandigheden waren zeer gelijkend op de feiten die aanleiding gaven tot het besproken arrest op *één belangrijke uitzondering na*: toen de bank erin toestemde aan haar cliënt een bijkomende kredietopening toe te kennen, liet ze eveneens door de borgen een bijkomende akte van borgstelling tekenen.

Deze omstandigheid lijkt er het Hof van Cassatie toe gebracht te hebben aan te nemen dat de feitenrechter, in casu het Hof van Beroep te Luik, terecht had geoordeeld dat de termen van de akten van borgstelling op zichzelf genomen niet duidelijk waren en dat ze moesten geïnterpreteerd worden aan de hand van de termen van de contracten van kredietopening gesloten tussen de bank en haar cliënt. Het was een dergelijke interpretatie van de akten van borgstelling aan de hand van de contracten van kredietopening die het Hof te Luik deed beslissen dat de borgtocht, hoewel gegeven voor alle sommen die de cliënt aan zijn bankier verschuldigd was of zou kunnen zijn om welke reden en uit welken hoofde ook, zich niet uitstreckte tot de verbintenissen die door de cliënt waren aangegaan tegenover zijn bankier buiten het kader van de contracten van kredietopening die waren ondertekend terzelfdertijd als de akten van borgtocht.

² De oplossing moet ook worden goedgekeurd om praktische redenen die gelegen zijn in het doorlopend karakter van de verhouding tussen bankier en cliënt met de daarmee gepaard gaande kredietoverschrijdingen, -verlengingen, -verhogingen en -vernieuwingen. Zulke soepele bankpraktijk die aldus geëvolueerd is in functie van de concrete noden van de cliënteles zou blijkbaar sterk belemmerd worden indien voor iedere wijziging in de kredietverhouding een nieuwe afzonderlijke borgtocht zou moeten geëist worden. Zie hierover: R. VANDEPUTTE, in *Rev. Banque*, 1966, 197 volg.

Het besproken arrest van 7 januari 1972 kan, onder meer wegens de hierboven geschetste bijzondere omstandigheid, niet beschouwd worden als een principe-arrest dat een veroordeling zou inhouden van het procédé van borgstelling "voor alle sommen (...)". Niettemin heeft dit arrest een grotere draagwijdte dan een louter "arrêt d'espèce" en men begrijpt dat het om die reden de bancaire kringen in zekere mate heeft verontrust. Het arrest houdt echter volgens onze mening twee duidelijke juridische vergissingen in.

In de eerste plaats heeft het Hof van Cassatie overwogen dat "daar de borgtocht uiteraard een bijkomend contract is, het arrest dit contract aan de hand van het hoofdcontract mocht interpreteren". Het Hof lijkt derhalve als volgt geredeneerd te hebben: onverschillig of het gaat om de beslissing of er aanleiding is tot interpretatie van de akten van borgstelling dan wel om de eigenlijke interpretatie ervan, moet men rekening houden met de termen van het hoofdcontract ten aanzien waarvan de borgtocht bijkomend is. Door aldus te oordelen heeft het Hof echter, naar onze mening, de juiste draagwijdte van het begrip "bijkomend karakter van een zekerheid" (noodzakelijke band tussen het bestaan van het hoofdcontract of de hoofdverbintenis en de uitvoering van het bijkomend contract: supra, nr 5) miskend: het Hof heeft inderdaad een band gezocht die vanaf het ontstaan zou bestaan hebben tussen het contract van borgstelling en het contract van kredietopening in plaats van eenvoudig aan te nemen dat een borgstelling was verleend *ter gelegenheid* van het sluiten van de overeenkomst van kredietopening maar als waarborg voor verbintenissen die niet uitsluitend voortvloeiden uit dit contract van kredietopening.

In de tweede plaats heeft het Hof van Cassatie aangenomen dat de feitenrechter een juiste toepassing had gemaakt van artikel 2013 B.W. door te overwegen dat deze bepaling zich verzette tegen de toepassing van de clause krachtens welke de borgtocht zich uitstrekt tot alle sommen die verschuldigd zijn of zullen zijn uit welken hoofde en te welken titel het ook zij. Het arrest van het Luikse Hof en het besproken arrest hebben aldus naar onze mening verward tussen twee wel onderscheiden etappes van de redenering waarbij de feitenrechter de uitgestrektheid van de borgtocht moet appreciëren: enerzijds het bepalen van de verbintenissen die gewaarborgd zijn door het contract van borgtocht (d.i. beslissen dat de borgtocht zich uitstrekt tot deze of gene schuld die de schuldenaar heeft aangegaan tegenover de houder van de zekerheid) (DE PAGE, *Traité*, VI, nr. 867) en, anderzijds, de vaststelling van het voorwerp van iedere gewaarborgde verbintenis. Het is slechts in deze tweede etappe dat artikel 2013 B.W. toepassing vindt: de verbintenis van de borg mag de perken, gesteld aan de gewaarborgde verbintenissen zelf, niet overschrijden (b.v. in hoeveelheid of in duur) (DE PAGE, *Traité*, VI, nr. 862 *in fine*; LAURENT, *Principes*, XXVIII, nr. 161; PLANIOL et RIPERT, *Traité*, XI, nr. 1510; R.P.D.B., V^o *Cautionnement*, nr. 71; Rép. Dalloz de *Droit civil*, uitg. 1951, V^o *Cautionnement*, nr. 120 en uitg. 1970, V^o *Cautionnement*, nr. 151)³.

In plaats van artikel 2013 B.W. aldus te interpreteren heeft het Hof van Cassatie in zijn arrest van 7 januari 1972 ten onrechte geoordeeld dat deze bepaling de vaststelling betrof van de gewaarborgde verbintenissen.

André Bruyneel

Docent aan de Université libre de Bruxelles

³ Volgend voorbeeld toont de bestaansreden aan van artikel 2013 B.W.: de borg kan zich slechts geldig verbinden voor de interesten indien de hoofdschuldenaar tot betaling van deze laatste gehouden is. (Cass. fr., 2 februari 1886, *D.*, 1886, 1, 233).

ARRONDISSEMENTSRECHTBANK
TE ANTWERPEN

23 OKTOBER 1973

Voorzitter : de h. C. van Camp

Rechters : de hh. J. Van Alsenoy en J. Goyens

Advocaat : Mr. J. Vroman

Bevoegdheid—Geschil tussen de curator van een faillissement en een arbeider betreffende een eis die zijn oorsprong vindt in het arbeidscontract tussen de arbeider en gefailleerde—Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank.

De vroeger algemeen aanvaarde regel, dat de rechtbank van koophandel op grond van art. 12, 4°, van de oude Bevoegdheidswet slechts bevoegd was voor de geschillen die rechtstreeks hun oorsprong vinden in het faillissement en die door de toepassing van het speciale faillissementsrecht moeten opgelost worden, geldt nog in de huidige bevoegdheidsregeling van het Gerechtelijk Wetboek.

Een geschil tussen de curator van een faillissement en een arbeider betreffende een eis die zijn oorsprong vindt in het arbeidscontract dat tussen de arbeider en de gefailleerde bestond, moet naar de arbeidsrechtbank verwezen worden.

Faill. P.V.B.A. Teveshop t/ Vervloet

Overwegende dat de onderhavige zaak aanhangig werd gemaakt doordat de eerste kamer van de arbeidsrechtbank van Antwerpen overeenkomstig artikel 640 van het Gerechtelijk Wetboek de zaak naar de arrondissementsrechtbank verwees ;

Overwegende dat de eerste kamer van de arbeidsrechtbank van Antwerpen in haar vonnis van 27 juni 1973 van oordeel was dat eventueel de rechtbank van koophandel ter zake bevoegd is ;

Overwegende dat de arbeidsrechtbank zich beroept op artikel 574, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat de rechtbank van koophandel kennis neemt van alles wat o.m. het faillissement betreft overeenkomstig de voorschriften van het Wetboek van Koophandel, zelfs als de partijen geen handelaars zijn ;

Overwegende evenwel dat ten tijde dat de Wet op de Bevoegdheid van 1876 van kracht was, de rechtsleer en de rechtspraak vrijwel unaniem aanvaardden dat de rechtbank van koophandel slechts bevoegd was voor de geschillen die rechtstreeks hun oorsprong vonden in het faillissement en die moesten worden opgelost door de toepassing van het speciale faillissementsrecht dat o.m. omvat de verificatie, de aanvaarding en de rangregeling der schuldvorderingen enz. ;

(*Rechtsleer* ten opzichte van de Wet van 1876 van kracht was : ALLARD, "Rapport de la commission de révision du Code de procédure civile", Stukken van de Kamer 1869-70, p. 190 ; THONISSEN, "Rapport sur le chapitre 1er du Code

de procédure civile", Stukken van de Kamer, 1872-73, p. 304 ; BONTEMPS, *Traité de la compétence en matière civile*, II, p. 544, nr. 177 ; BORMANS, *Commentaire législatif et doctrinal du Code de procédure civile belge*, pp. 462-465, nr. 481 ; BELTJENS, *Encyclopédie du droit civile belge, 2e partie, Code de procédure civile*, 2e ed., I, p. 166, nr. 330 ; BELTJENS, *Encyclopédie du droit commercial belge*, III, p. 713 ; cfr. NAMUR, *Le code de commerce belge révisé*, III, nrs. 2352 en 2353 ; *Pand. B.*, V^o *Compétence commerciale*, nr. 114 ; *Pand. B.*, V^o *Faillite* ; nr. 2753 ; E. DELCROIX, "Quelques réflexions sur des questions de compétence et du pouvoir de juridiction en matière de faillite", *J.C.B.*, 1933, 181-182 ; BRAAS, *Précis de procédure civile*, 3e ed., I, pp. 226-227, nrs. 445 en 446 ; M.A. PIERSON, *Les Nouvelles, Procédure civile*, I, nr. 680 ; L. FREDERICQ, *Traité de droit commercial belge*, VII, p. 132, nr. 148 ; A. FETTWEIS, *Eléments de la compétence et de la procédure civile*, I, p. 77 ; R.P.D.B., V^o *Faillite*, nr. 2511 ; R.P.D.B., V^o *Compétence en matière civile et commerciale*, nr. 572 ; "De rechterlijke bevoegdheid ter zake van faillissement", *Rechtskundig Tijdschrift*, 1962. *Rechtspraak* toen de Wet van 1976 van kracht was : Cass., 2 februari 1905, *Pas.*, 1905, I, 120 ; Cass., 31 januari 1907, *Pas.*, 1907, I, 105 ; Cass., 5 september 1958, *Pas.*, 1959, I, 19 ; Kh. Oostende, 28 april 1930, *R. Faill.*, 1930, 318 ; Hof Luik, 24 mei 1934, *J. Liège*, 1934, 203 ; Rb. Gent, 31 december 1958, *R.W.*, 1959-60, 993, met noot ; Kh. Antwerpen, 30 maart 1933, *R. Faill.*, 1933, 499).

Overwegende dat art. 574, 2°, Ger.W. de termen van art. 12, 4°, van de Wet op de Bevoegdheid tekstueel overneemt en de rechtbank van koophandel als bevoegd aanwijst "voor al hetgeen het faillissement betreft overeenkomstig de voorschriften van boek III van het Wetboek van Koophandel" ;

Overwegende dat art. 631 Ger.W. alleen maar de territoriale bevoegdheid van de rechtbank van koophandel regelt en derhalve niet mag worden aangevoerd wanneer het gaat over een attributieve bevoegdheid *ratione materiae* ;

Overwegende dat evenmin uit de opheffing van de artikelen 492, 502, 504 en 505 Faillissementwet mag worden afgeleid, dat de wetgever heeft gewild dat alle geschillen die beslecht moeten worden om tot de vereffening van de faillissementen te komen, uitsluitend tot de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel behoren ;

Overwegende immers dat het opheffen van de bepalingen vermeld in de artikelen 492, 502 en 505 van boek III, titel I van het Wetboek van Koophandel zijn oorsprong vindt in het feit dat de wetgever heeft gewild dat de geschillen in verband met de bevoegdheid zullen geregeld worden overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 639, 640 en 660 Ger.W. ;

Overwegende immers dat, indien de wetgever de opgeheven bepalingen van de artikelen 492, 502, 504 en 505 van het Wetboek van Koophandel zou hebben behouden, deze laatste tegenstrijdig zouden zijn met de procedure

van de artikelen 639 en volgende Ger.W., waarin o.m. bepaald is, dat de betwistingen over de bevoegdheid naar de arrondissementsrechtbank kunnen worden verwezen ;

Overwegende dat de overgrote meerderheid van de jongste rechtsleer met deze stelling instemt (A. FETTWEIS, noot onder Cass., 3 mei 1973, *J.T.*, 1973, 405, en antwoord op het hierna geciteerde artikel van J. Gillet, *J.T.*, 1973, 557 ; L. DE WILDE, noot onder hetzelfde arrest in *J.T.T.*, 30 juni 1973 ; Arrond. Mechelen, 22 september 1971, *R.W.*, 1971-72, 579, met noot ; A. KOHL, "La réforme judiciaire a-t-elle eu une incidence sur la compétence matérielle des tribunaux de commerce en matière de faillite ?", *J.T.*, 1973, 37 ; *andere* : J. GILLET, "De la compétence des tribunaux de commerce en matière de faillite", *J.T.*, 1973, 548) ;

Overwegende dat noch uit de voorbereiding van de wet noch uit het verslag VAN REEPINGHEN blijkt, dat de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel zo aanzienlijk werd verruimd ;

Overwegende dat een andere stelling aanvaarden tot gevolg heeft dat een deel van de bevoegdheid van de vrederechters, van de rechtbanken van eerste aanleg en de arbeidsrechtbanken zou worden toegekend aan de rechtbank van koophandel ;

Overwegende dat een dergelijke bevoegdheidsverplaatsing strijdig is met de geest van het nieuw Gerechtelijk Wetboek waar o.m. paritaire en gespecialiseerde arbeidsrechtbanken worden ingesteld die alleen bevoegd zijn recht te spreken in sociale geschillen ;

Overwegende dat de wetgever in de artikelen 639 en volgende, een coherent systeem heeft opgebouwd wat de bevoegdheidsregelingen betreft en dat men daarom de onderscheiden bepalingen in een ruim verband moet beschouwen ;

Overwegende dat de onderhavige eis zijn oorsprong vindt in het arbeidscontract dat tussen partijen heeft bestaan ;

Overwegende dat derhalve de zaak moet verwezen worden naar de arbeidsrechtbank ;

Om die redenen,

De Arrondissementsrechtbank,

Gehoord de heer B.J. Van Hoeylandt, procureur des Konings, in zijn strijdig advies mondeling uitgebracht in de Nederlandse taal, ter openbare zitting van 25 september 1973,

Rechtdoende op tegenspraak,

Na erover beraadslaagd te hebben,

Verwijst naar de arbeidsrechtbank te Antwerpen de zaak er tussen partijen hangend onder nummer 23.386 van de algemene rol en er ingeleid bij exploit van gerechtsdeurwaarder R. Vandenhende te Antwerpen in datum van tien mei negentienhonderd drieënzeventig.

NOOT—Tegen bovenstaand vonnis, dat na strijdig advies van de procureur des Konings werd gewezen, is cassatieberoep aangetekend.

De stelling van Cass., 3 mei 1973, *R.W.*, 1973-74, 651, wordt door het Hof van Cassatie gehandhaafd in een arrest van 29 november 1973, gewezen op cassatieberoep van de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel tegen een vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Brussel van 29 juni 1973 in de zaak van Dermée t/ Faill, Etablissements Raes-Ziane (curator mr. Linon).

POLITIERECHTBANK TE WERVIK

9 MEI 1973

Rechter : de h. Wyseur

Openbaar ministerie : de h. G. Schmidt

Verkeer—Art. 10, 5e lid, Wegverkeersreglement—Voorzorgen om enig ongeval of verkeerd gebruik te voorkomen.

Art. 10, 5e lid, Wegverkeersreglement bepaalt niet dat een voertuig dat alleen gelaten wordt, slotvast moet zijn, m.a.w. dat de deuren gesloten moeten zijn, maar alleenlijk dat de "nodige voorzorgen" ter voorkoming van enig ongeval of verkeerd gebruik dienen genomen te worden. Het insbakelen van een stuurslot beantwoordt aan de geest en de letter van het voorschrift.

X

Overwegende dat de telastlegging niet bewezen is ; dat inderdaad de wagen van beklagde voorzien is van een "antivol" die het stuurwiel volledig blokkeert en zonder de contactsleutel niet kan verwijderd worden ; dat hij door die "antivol" artikel 10, vijfde lid, van het K.B. van 14 maart 1968 wel naleefde ; dat nergens in de wet bepaald is, dat de wagen slotvast, d.i. met gesloten deuren, moet zijn, maar alleenlijk dat de "nodige voorzorgen" dienen genomen te worden ter voorkoming van enig ongeval of verkeerd gebruik ; dat bij een andere zienswijze alle sportwagens, of "decapotables" of wagens met openschuivend of linnen dak in overtreding zouden zijn, daar dan het feit de deuren te sluiten geen zin heeft ; dat een "antivol" aan de geest en de letter van de wet beantwoordt en beklagde zich derhalve niet schuldig gemaakt heeft aan een inbreuk op art. 10, 5e lid, van het K.B. van 14 maart 1968 (cfr. *J. Liège*, 1966-67, 279). (...)

NOOT—Voorzorgen ter voorkoming van autodiefstallen.

1. Sedert jaren maakt Interpol zich bezorgd over de ontstellende toename van het aantal autodiefstallen. De middelen ter bestrijding van deze kwaal kwamen reeds ter sprake tijdens de 31e zitting van Interpol gehouden te Madrid van 19 tot 26 september 1962, en de eindresolutie bevatte aanbevelingen betreffende het aanbrengen van veiligheidssystemen ter voorkoming van deze misdrijven (*Rev. int. de pol. crim.*, 1962, nr. 163).

Tijdens de 34e algemene vergadering gehouden te Rio de Janeiro van 16 tot 23 juni 1965, kwam het probleem nogmaals te berde en ten slotte werd er tijdens de 36e zitting, gehouden te Kyoto van 27 september tot 4 oktober 1967, eens te meer op aangedrongen dat alle landen het aanbrengen van een veiligheidssysteem verplicht zouden stellen (*Rev. int. de pol. crim.*, 1967, nr. 213).

In verscheidene landen werd door het toedoen van Interpol een grondige studie gewijd aan de bestrijding der autodiefstallen en zoals gebruikelijk zorgde dit internationaal organisme voor de uitwisseling van inlichtingen en gegevens (W.J. Knight en

J.A. Barker, *Quelques aspects des vols de voitures au Royaume-Uni*, *Rev.int. de pol.crim.*, 1965, pp. 197-204; W.J. Knight en J.A. Barker, "L'examen des voitures volées", *Rev. int. de pol. crim.*, 1966, 218-225 en 165-271; A. Viqueira Hinojosa, "Les modalités du vol d'automobiles en Espagne", *Rev. int. de pol. crim.*, 1967, 94-106; "Rapport de la délégation française", *Rev. int. de pol. crim.*, 1967, 306-310).

2. Wat is er nu, elf jaar later, terecht gekomen van deze aanbevelingen en welk praktisch resultaat van deze studie vinden we terug in de diverse wetgevingen? In West-Duitsland bevatte de Strassenverkehrs-Zulassungs-Ordnung van 1960 reeds maatregelen tegen autodiefstallen: art. 38a (StVZO) bepaalt dat alle personenauto's, combinationwagens en motorrijwielen moeten voorzien zijn van een doeltreffend veiligheidssysteem ("ein hinreichend wirkende Sicherungseinrichtung") tegen onbevoegd gebruik. Het afgrendelen van deuren en het wegnemen van de contactsleutel gelden niet als afdoende maatregelen tegen diefstal.

Het Oostenrijks verkeersreglement van 1967 heeft dezelfde bepaling overgenomen in § 4, lid 4, en bovendien verplicht § 102, lid 6, de bestuurder die zich van zijn voertuig verwijderd op zulke afstand of gedurende zoveel tijd dat hij geen toezicht meer kan uitoefenen, de nodige maatregelen te treffen ter voorkoming van misbruik door onbevoegde personen zodat deze dan een grote hindernis zouden moeten overwinnen om een aldus beschermd voertuig te benutten.

3. In Zweden moeten de bestuurders van motorvoertuigen krachtens art. 75 van het verkeersreglement de nodige maatregelen nemen om onbevoegd gebruik te voorkomen. De inbreuk op dit voorschrift wordt betoegeld met een geldboete van ten hoogste 500 Zw.kr.

In Frankrijk is sedert 1 september 1969 art. R 77 van de Code de la Route van toepassing. Het bepaalt dat elk autovoertuig moet voorzien zijn van een veiligheidssysteem tegen diefstallen, en de normen waaraan deze beveiliging moet beantwoorden zijn vervat in het Ministerieel Besluit van 5 februari 1969 (*J.O.*, 8 februari 1969). Bij toepassing van art. R 239 worden de overtredders gestraft met een geldboete van 40 tot 60 FF en in geval van herhaling daarenboven met ten hoogste acht dagen gevangenisstraf.

Luxemburg, Noorwegen en Nederland hebben nog geen voorschriften uitgevaardigd ter voorkoming van autodiefstallen.

4. In België werd art. 10 van het Wegverkeersreglement gewijzigd en aangevuld door het Koninklijk Besluit van 30 april 1963 om tegemoet te komen aan de aanbevelingen van Interpol. De nieuwe regeling bepaalt dat de bestuurder van een voertuig met eigen beweegkracht dit voertuig niet alleen mag laten zonder de nodige voorzorgen ter voorkoming van enig verkeerd gebruik te hebben genomen. Deze tekst werd achteraf gecoördineerd door het K.B. van 14 maart 1968 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer.

De opzet is ongetwijfeld uitstekend, maar er valt heel wat aan te merken op de terminologie, de legistiek en de opvatting van het Belgische voorschrift. Naar het Duitse en Franse voorbeeld, had de wetgever de normen moeten bepalen waaraan het veiligheidssysteem dient te beantwoorden: het spreekt immers vanzelf dat het afgrendelen der deuren of het wegnemen van de contact-sleutel geen afdoende beveiliging biedt tegen autodiefstallen.

5. De verplichting inzake beveiliging dient aan de constructeur, de invoerder of de verkoper van het voertuig opgelegd te worden en niet aan de eigenaar of de bestuurder: langs administratieve weg kan het in omloop brengen van voertuigen zonder veiligheidsslot gemakkelijk belemmerd worden en also kan de depenalisering in de hand gewerkt worden.

De toepassing van dit voorschrift zou weinig moeilijkheden meebrengen daar het veiligheidsslot slechts voor voertuigen die voor het eerst in omloop worden gebracht zou verplicht zijn. De andere voertuigen zouden toch geleidelijk hun aantrekkingskracht verliezen voor eventuele dieven en praalrijders.

6. De gebezigde terminologie laat ook te wensen over. Wat wordt hier bedoeld met het "alleen laten" (de Franse tekst vermeldt "quitter") van het voertuig? Het is natuurlijk het onbe-

waakt achterlaten op zulke wijze dat het gebrek aan toezicht het onbevoegd gebruik mogelijk maakt. Wie zijn auto even verlaat om een pakje sigaretten of een krant te kopen, wie uitstapt om zijn garagepoort te sluiten of een koffer uit te laden, dient geen bijzondere voorzorgen te nemen (E. Taveirne, *Commentaire sur les modifications au code de la route*, p. 11).

"Verkeerd gebruik" (in de Franse versie: "usage abusif") betekent hier misbruik door dieven of helers, personen zonder rijbewijs of leervergunning of zonder geldige verzekering.

7. Maar het zijn vooral die "nodige voorzorgen" die voor diverse interpretatie vatbaar zijn. Een Brusselse politierechter oordeelde dat de bestuurder niet alleen de contactsleutel moet wegnemen, maar ook de deuren moet afgrendelen (zonder de ramen en de zijraampjes te vergeten!), als het voertuig wordt achtergelaten (Pol. Brussel, 14 februari 1964, *J.T.*, 1964, 490). Terwijl een Naamse politierechter de mening was toegedaan dat het wegnemen van de contactsleutel, wanneer dit de automatische stuurblokkering meebrengt, een voldoende verzorgingsmaatregel is in de zin van art. 10 van het wegverkeersreglement (Pol. Namen, 8 februari 1967, *Jur. Liège*, 1966-67, 279). Ook het onderhavige vonnis beschouwt het inschakelen van een stuurslot als een afdoende verzorgingsmaatregel: het afgrendelen van deuren en vensters is inderdaad onvoldoende om diefstallen te voorkomen.

8. Er bestaan verscheidene veiligheidssystemen: sommige blokkeren de stuurinrichting of de versnellingsbak of werken gelijktijdig op de versnellingsarm en de stuurkolom, andere onderbreken de elektrische leiding, snijden de benzinetoevoer af, schakelen de batterij uit of blokkeren de hydraulische remmen. Een ingebouwd, doeltreffend veiligheidssysteem zou ongetwijfeld een belangrijke factor zijn in de strijd tegen de misdadigheid: welk type ook aangewend wordt, een absolute beveiliging kan niet bekomen worden, maar meestal is het voldoende dat de diefstal ernstig bemoeilijkt wordt om de delinquent van zijn bedrijvigheid voornemen af te brengen. Het afgrendelen van deuren en vensters of het wegnemen van de contactsleutel is geen ernstige handicap meer, want in een handomdraai worden de zijraampjes opengebroken en de draden van de ontsteking aan elkaar gekoppeld.

9. Noteren wij ten slotte nog dat de huidige voorschriften de voorzorgen ter voorkoming van diefstallen en verkeerd gebruik slechts verplicht stellen ingeval het voertuig op de openbare weg wordt achtergelaten. Wie zijn auto in zijn garage plaatst met de contactsleutel in het ontstekingsslot, valt niet onder de toepassing van de strafwet, hoe zwaar zijn onvoorzichtigheid ook moge zijn. Een ingebouwd stuurslot zou het merendeel der dieven van hun opzet doen afzien en zou automatische beveiliging van het voertuig kunnen verzekeren.

De door art. 10 Wegverkeersreglement opgelegde verplichting rust thans op de bestuurders van alle voertuigen met eigen beweegkracht en dus ook op motorrijwielaars, maar niet op rijwielaars met hulpmotor, want niet-bereden rijwielen met hulpmotor worden overeenkomstig art. 2, 10°, tweede lid, Wegverkeersreglement niet als voertuigen beschouwd.

A. Vandeplas

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (3e Kamer), 10 januari 1973

Werkloosheid—Passende dienstbetrekking—Wettelijke criteria—Weigering wegens indiensttreding bij andere werkgever—Termijn van zeven dagen—Strikte interpretatie.

Een werkloze die tot tweemaal toe, nl. op 14 en 15 mei 1970 een dienstbetrekking geweigerd had, werd daarom door de directeur van het gewestelijk bureau van werkloos-

heidsvergoeding uitgesloten. De klachtencommissie vernietigde de beslissing, op grond dat de werkloze bewees dat ze reeds op 14 mei wist dat ze zou aangenomen worden voor een andere betrekking, waarvoor ze effectief op 9 juni in dienst was getreden. Volgens de beslissing van de commissie is de bij art. 64, 3°, van het Min. B. van 4 juni 1964 vereiste termijn van zeven dagen geen vervaltermijn, maar een termijn die bedoeld is om misbruiken te voorkomen. Deze interpretatie, die bij arrest van 27 mei 1971 door het Arbeidshof te Luik, Afdeling Hasselt, aanvaard werd, wordt door het Hof van Cassatie verworpen :

"Overwegende dat, ingevolge artikel 46 van het ministerieel besluit van 4 juni 1964 inzake werkloosheid, zonder invloed op het passend karakter van de aangeboden dienstbetrekking is de omstandigheid dat de werknemer eerstdaags het werk zal hervatten in een andere dienstbetrekking, behalve indien hij, op het ogenblik van het aanbod, het bewijs levert dat hij werkelijk aangeworven is voor een andere dienstbetrekking, en bovendien bewezen wordt dat die indiensttreding ten laatste binnen zeven dagen heeft plaatsgehad ;

"Overwegende dat deze bepaling nauwkeurig de voorwaarden vastlegt waarin mag worden afgeweken van de regel die zij stelt ; dat deze afwijkingen strikt moeten worden geïnterpreteerd ;

"Overwegende dat het bestreden arrest deze bepaling schendt door de aangeboden dienstbetrekking voor niet passend te houden, hoewel de indiensttreding niet binnen zeven dagen had plaatsgevonden."

(Voorzitter : de h. Wauters—Raadsheer-verslaggever : de h. Janssens—Advocaat-generaal : de h. Detournay—Advocaten : Mrs. H. Simont en G. van Hecke—In de zaak : R.V.A. t/ Vandormael).

Hof van Cassatie (3e Kamer), 28 maart 1973

Werkloosheid—Passende dienstbetrekking—Wettelijke criteria niet limitatief.

Een werkloze werkneemster, die haar betrekking bij een vroegere werkgever om psychologische redenen had verlaten, weigerde een nieuwe haar bij dezelfde werkgever aangeboden betrekking te aanvaarden op grond dat dit voor haar geen passende dienstbetrekking was. Door een beslissing van de directeur van het gewestelijk arbeidsbureau werd ze voor dertien weken van werkloosheidsvergoeding uitgesloten. Het bestreden arrest vernietigde deze beslissing op grond dat de wettelijke criteria van de passende dienstbetrekking niet limitatief in de reglementering worden opgesomd. Het Hof van Cassatie bekrachtigt die opvatting :

"Overwegende dat het middel hierop steunt dat de artikelen 35 tot 59 van het ministerieel besluit van 4 juni 1964 inzake werkloosheid beperkend de criteria aangeven die toelaten een aangeboden betrekking voor niet passend te houden ;

"Overwegend dat voornoemd ministerieel besluit de criteria van de passende dienstbetrekking vaststelt hetzij in verband met bepaalde kenmerken eigen aan de persoon of het beroep van de werknemer, hetzij in verband met beroepsgeschiktheid, lichamelijke geschiktheid, lonen, plaats van het werk, gereedschap en speciale kleding, zedelijkheid en arbeidsduur, en daarenboven in artikel 46 de elementen opsomt die niet in aanmerking genomen worden ;

"Overwegende dat de aangegeven positieve en negatieve criteria beoordelings-elementen zijn die de rechter slechts binden voor zover het te beoordelen geschil in hun toepassingsveld valt ;

"Overwegende dat de rechter dan ook vrij het passend karakter van een aangeboden dienstbetrekking beoordeelt

wanneer hij, zoals hij het ten deze impliciet doet, vaststelt dat het geschil buiten deze toepassingsvelden valt.

"Dat het middel niet kan aangenomen worden."

(Voorzitter : de h. Wauters—Raadsheer-verslaggever : de h. Janssens—Advocaat-generaal : de h. Lenaerts — Advocaten : Mrs. H. Simont en G. van Hecke—In de zaak : R.V.A. t/ Eerdeken).

MEDEDELINGEN EN BERICHTEN

HOF VAN BEROEP TE GENT — 13 december 1973

Prof. Dalcq over : Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad

Voor een andermaal goed bezette academieraadzaal handelde prof. R. Dalcq (UCL) over de jongste evolutie in verband met aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad.

Muziek en vreemde talen liggen hem niet. Recht en economie des te meer. Gentlemanlike en in zakelijk Frans boeit hij zijn gehoor gedurende vijf kwartier met beschouwingen omtrent de bronnen van het aansprakelijkheidsrecht, de gronden van aansprakelijkheid, het oorzakelijkheidsvraagstuk en de vergoeding. Een ruim, iets te ruim onderwerp.

Bronnen : een weinig wet, veel rechtspraak, niet gehinderd door een strenge precedentenregel, het sociaal gegeven, tenslotte ook de wil van de mens.

De aansprakelijkheidsgronden worden steeds meer tot de lichtste schuld uitgebreid, getuige de rechtspraak inzake verkeer (princiële boete moet aansprakelijkheid rechtvaardigen), inzake arbeidsveiligheid ; ook die betreffende overheidsaansprakelijkheid, waarin het Hof van Cassatie zelfs uitliep op de feitenrechtters (verzuim een besluit te nemen als grond van aansprakelijkheid). Daarentegen bleef de aansprakelijkheid wegens het gebrek van de zaak beperkt tot het innerlijk gebrek, in tegenstelling met de evolutie van de Franse rechtspraak.

De equivalentietheorie blijft heersen, ofschoon zij aanvulling behoeft : zij laat te weinig plaats voor het spel van de vrije wil en van het toeval, onderbreking in de reeks oorzaken. Wel is zij voordelig voor de getroffenene.

De vergoeding verhoogt, maar blijft ten achter op de muntontwaarding. De toekomstige gedontwaarding komt praktisch nooit in aanmerking. Renten blijven geweerd. De oplossingen zijn vaak te juridisch en te weinig economisch, soms willekeurig (waarde van het huishoudelijk werk, eigen onderhoud van het overleden slachtoffer, gecumuleerde inkomens). Aan de andere kant worden aan de bewijsoverlevering geen strenge eisen gesteld.

Voor de toekomst ziet spreker heil in een herstelrecht eerder dan in een aansprakelijkheidsrecht. Schuld mag zeker niet worden uitgesloten uit het recht, maar behoeft niet op alle terreinen een even grote rol te spelen.

Na de koffie zat een zaal magistraten voor een rechtbank zonder rechter. Mr. Dinneweth trad als vroedmeester voor de vragen op. Er bleken voor- en tegenstanders te zijn van een scheiding tussen strafrechtelijke en civielrechtelijke schuld. Volgens spreker zou althans vrijspraak een civiele veroordeling niet behoeven uit te sluiten. Strafrechtelijke en civiele schuld zijn niet noodzakelijk identiek.

Het invoeren van een objectieve aansprakelijkheid (zonder schuld) kan onder ogen worden genomen, maar niet zonder wettelijke regeling. Meestal immers behoort een dergelijk systeem enig tegenwicht te vinden in een beperking van het bedrag der vergoeding.

Een regel ter correctie van de equivalentietheorie is moeilijk te geven volgens spreker (die misschien vreest in de adequateleer terecht te komen ?) Cause propre (adequate oorzaak ?), beslissende oorzaak ? Verdedigingskosten wor-

den volgens spreker alleen door een kunstgreep van vergoeding uitgesloten.

Zal het bewijs *in civilibus* niet worden verzwaaard door de scheiding tussen strafrechtelijke en civiele schuld en procedure? is een vraag die eveneens rees.

Mr. Dinneweth dankte de spreker, met verdiende lof. Volgende vergadering: 9 januari. R.S.

**FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID K.U.L.
INSTITUUT VOOR VENNOOTSCHAPSRECHT
SEMINARIE "RECHT EN PRAKTIJK"**

Ten einde de Wet van 6 maart 1973 tot wijziging van de wet op de handelsvennootschappen grondiger te bestuderen, wordt door het Instituut voor Vennootschapsrecht een seminarie georganiseerd. Hiermee wil voldaan worden aan de wens van talrijke deelnemers aan de vennootschapsdag van 9 november jl. Dit seminarie wordt opgevat als samenspraak en overleg onder al de deelnemers met het doel te komen tot interessante voorstellen van statutaire regelingen, inzonderheid met betrekking tot de organisatie en de bevoegdheden van het bestuur en de vertegenwoordiging van de N.V. en de P.V.B.A.

Deze discussie zal geleid worden door prof. J. RONSE en de heer BOUCKAERT, notaris te Brugge en lector aan de K.U.L. Met het oog op een vruchtbare samenspraak wordt van de deelnemers verwacht dat zij kennis genomen hebben van de akten die bekendgemaakt zijn in de Bijlagen van het Belgisch Staatsblad die door de post besteld worden vanaf 1 januari 1974 (de Bijzondere verzameling van de akten en bescheiden betreffende de handelsvennootschappen kan via het plaatselijk postkantoor besteld worden), en deze teksten dan ook ter vergadering meebrengen.

Het seminarie heeft plaats in een conferentiezaal van de Faculty Club, Groot Begijnhof 14-15 Leuven. In functie van de geplande werkwijze kunnen er per seminarie slechts een dertigtal deelnemers ingeschreven worden. Er worden vier data voorzien waaronder de deelnemers kunnen kiezen: vrijdag 1 februari 1974, vrijdag 15 februari 1974, vrijdag 1 maart 1974 en vrijdag 15 maart 1974, telkens van 10,00 uur tot 17,00 uur. Ter plaatse wordt voor een gezamenlijke lunch gezorgd. De prijs bedraagt 750 F (lunch en koffie inbegrepen).

Belangstellenden kunnen een inschrijvingsformulier bekomen op volgend adres: Instituut voor Vennootschapsrecht, College De Valk, Tiense straat 41, 3000 Leuven.

TIJDSCHRIFTEN

Frankrijk

Recueil Dalloz Sirey.—jg. 1973

nr. 33

Georges Brière de l'Isle, La faute intentionnelle (A propos de l'assurance de la responsabilité civile professionnelle).—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Informations rapides.

nr. 34

Robert Vouin, L'unique action civile.—Jean Calais-Auloy, La loi sur le démarchage à domicile et la protection des consommateurs.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Législation.

nr. 35

B. Starck, La S.N.C.F. est-elle responsable des dommages causés par le jet de bouteilles à partir de ses convois? ou l'inconnu du Sud-Express.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Législation.

nr. 36

Gabriel Roujou de Boubée, Le nouveau régime des interdictions professionnelles selon la loi du 29 décembre 1972.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Législation.—Informations rapides.

nr. 37

Max Le Roy, L'indemnisation du préjudice corporel.—Jurisprudence.—Sommaires de jurisprudence.—Législation.—Informations rapides.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'étranger.—jg. 1973

nr. 5

Christian Buniet, Les répercussions sur la compétence des tribunaux administratifs de l'évolution du droit pénal français.—Pierre Ferrari, Italie. L'évolution du droit public italien en 1971-1972.—La réforme du règlement du Sénat. Erratum.—A propos des coutumes et des pratiques constitutionnelles: l'utilité des constitutions par Jean-Claude Maestre.—Thérèse Pinet, Analyse des textes législatifs et réglementaires.—Analyse de jurisprudence.—Bibliographie.

Revue Française de Science Politique.—jg. 1973

nr. 5

Antoine Prost, Le rapport de Déat en faveur d'un parti national unique (juillet 1940) essai d'analyse lexicale. Discussion.—Jean Bécarud, Noblesse et représentation parlementaire: les députés nobles de 1871 à 1968.—Gérard Grunberg et Guy Michelat, Vote municipal et orientations partisans à Boulogne-Billancourt (1965).—Marie-France Toinet, La liberté de la presse aux Etats-Unis: des documents du Pentagone au scandale du Watergate.—Olivier Carré, Evolution de la pensée politique arabe aux Proche-Orient depuis juin 1967.—Jacques Leruez, Actualité de problème technique en Grande-Bretagne.—Notes bibliographiques.—Informations bibliographiques.—Ouvrages reçus.—Résumés des articles abstracts.

Ethno-Psychologie.—jg. 1973

nr. 1

Trinh-Van-Thao, Essai sur une sociologie du rapatriement.—Lionel Richard, Giraudoux entre deux nationalismes.—Henry Mechoulan, Juan de Salazar, lecteur de "La Monarchie Espagnole" de T. Campanelle dans "La politique Espagnole".—Bibliographie critique.—Présentation des auteurs.

Duitsland - Engeland - Amerika

Politische Vierteljahresschrift.—jg. 1973

nr. 3

Prof. Dr. Klaus von Beyme, Methodenprobleme der vergleichenden Analyse sozialistischer Systeme.—Frank Niess, Imperialismustheorie und politische Ökonomie der armen Welt.—Prof. Dr. Walter Scheerbarth, Sprache der Politikwissenschaft.—Dr. Joachim Wiesmer, Ceylons Verfassungsstaat im "revolutionären" Umbruch.—Diskussion.—Literatur.—Inhalt.

Common Market-Law Reports.—jg. 1973

nr. 74

Cases.

Northwestern University Law Review.—jg. 1973

nr. 1

Theodore Sonde, The Responsibility of Professionals under the Federal Securities Laws—Some Observations.—Jeremy D. Morley, Forum Non Conveniens: Restraining Long-Arm Jurisdiction.—Paul Horton, Section 17(a) of the 1933 Securities Act—The Wrong Place for a Private Right.—Nathaniel L. Nathanson, The Van Leer-Rosenthal Conference on Philosophy from Law—Social Welfare and Individual Rights: An Introduction.—Robert W. Bennett, Liberty, Equality and Welfare Reform.—Comment.—Notes.